

LETO IX.

V LJUBLJANI 20. DECEMBRA

ŠTEV. 7.-8.

F. S. Finžgar

Sveta noč

Za duhovno očiščenje, ki je tako nujno naši dobi, je potrebna nova askeza, ki naj je v tem, da obvladamo samega sebe in se predamo temu, kar je najvišje. Srečen je, za kogar nosi ta osnovna vrednota ime Onega, ki je rekel: »Jaz sem Pot, Resnica in Življenje.« (J. Huizing.)

Nikoli nisem bil tako strašno potr in tako obupno zapuščen kot tedaj, ko sem prvi sveli večer preživel čisto sam v svoji sobici. Daleč od očeta in matere in vseh naši dragih. O, tiste naše stare jaslvice, ko smo lepili pastirčkom zlomljene noge, ko je oče o vsakem povedal posebno zgodbo, ko je mati že vsa praznična a še vsa polna skrbi tekala po hiši in že vse urejeno še urejala, da bi bila naša lešena kajža kakor v prstanu — na to sveto božično noč. Pregrenka je bila bolečina, ko sem bil prvič iztrgan iz družine, iz družine, iz tega svetega kolektiva.

Danes pa je kolektiv vse. Toda ne tisti, ki zliha člane družine v eno dušo in eno srce. Ni več tisti, ko je še veljalo: »Oče so rekli« — Pika. In: »Mati želijo!« — Izvršeno. To je bil tisti kolektiv svete askeze, ki je prenašal bremena drug drugega. V njem je bilo polno žrtev iz ljubezni. Nihče ni iskal svojega in sebe. Nobene zavisti, vse le daritev. In če le enega

samega člana tega najlepšega občestva ni bilo v krogu skromne mize, je vse govorilo le o njem: Kje je, kod hodi, ali ga ni zadela nesreča. O, da bi ga skoraj dočakali.

Današnji kolektiv trga to najsvetejše družinsko občestvo. Ustanavlja nam sto in sto združb. Vse združbe prepričujejo svet, da hočejo in se trudijo samo za obči blagor, a v nobenem hripavem kriku ni sledu o temelju občestvenega sožitja: Drug drugega bremena prenašajte! Vsak trdi, da išče le blagor bližnjega, pa išče le sebe. Zato se te združbe — brez askeze, brez obpladanja samega sebe — maličijo ali v revolucijo ali pa v neznosno tiranstvo. In če že to ne, sedajo vsaj na visoke sodne stole in brskajo po pazderju drugih združb, da bi bile same svetel vzor edino pravega občestva.

Bolni smo, ker ugaša soj svetega družinskega kolektiva, ki bi moral prežarjati vsako drugo združbo. Duhovnega očiščenja ne bo, ako ne bo nove askeze, po kateri se mora človek otresti sanj o krempljih, v katere so pognale človeške roke, in sanj o čekanih v čeljustih ljudi. Poveličevanju golega življenja je treba pripreti ventil.

Sveta noč!

V hlevčku živali, delavec Jožef, Marija, pastirji, Kralji: Sveti kolektiv! Nad njim betlehemska zvezda, v jaslicah On, ki je izničil samega sebe, da bi združil brate in sestre v kolektiv ljubezni, ki vse pretrpi, vse žrtuje za druge.

Sveta noč!

Ni te, ako ni družine krog jaslic, ako ni svita betlehemske zvezde, ako ni svetonočnih zvonov, ako ni vonja kadila in pri skrivnostnem rojstvu na oltarjih polnočnega speva: Gloria in excelsis Deo!

Moji mladi bratci in sestrice, ne bežite nikoli iz svetega kolektiva družine na ta božji večer!

Šele ko ste ga doživeli in preživeli v vsej topli krščanski lepoti, zadenite smuči na rame in se v mladostni prešernosti vzpnite na deviškobeke gore, kjer si prižgete svečice na zasneženi smrečici in si zapojete v spominu na prelepi božič:

Sveta noč, blaženu noč!

Karl Mausser:

Nekoč so pravili

*Nekoč so pravili, da v sveti noči
Bog skloni se nad sleherno srce,
da celo noč prečuje z njim v šepetu,
prav v jutro, ko zvonovi zazvone;*

*da z mehko ga dlanjo vsega umiri
in ga poljubi v jutru v slovo;
in da v poljubu tem presvetem
na pot odide vsako spet novo.*

*In pravili so, da še bolest pozabi,
da se smehlja kakor igrači otrok;
če to je res, oj, nadme se še skloni
in mi srce umiri v boli — Bog.*

Kako naj katoličan, kako naj posebno katoliška mladina v sedanjih hudih dneh zre na dogajanja v svetu.

To zaskrbljeno vprašanje zastavljajo danes mnogi resni ljudje, stari in mladi. Ne morda zaradi tega, ker jih je strah za same sebe, ampak, ker bi radi vedeli, kaj delati in kako delati, da bi iz razvalin, ki se kopičijo, čim prej vzklilo novo, boljše življenje.

Primeri z razvalinami ni pretirana. Podira se ves obstoječi red, pa naj gledamo nanj z duhovno-kulturnega, družabnega, političnega ali gospodarskega vidika. Imamo vtis, kakor da izginjajo, poteptane v človeško kri, večnostne postave o svobodi človeka in narodov, in kakor da v besni sprostitvi vseh najnižjih gonov tonejo v vesoljni povodnji zakoni o ljubezni in pravičnosti, ki bi morali urejevati odnose med ljudmi in narodi.

Vprašanje je sedaj, kako gledamo na ta dogajanja kot katoličani. Ali v stoji slabičev, ki so se brez vsakega odpora že vdali malodušju in ki si samo še z rokami zakrivajo obraz v grozi, da ne bi videli prihajajoče katastrofe, ali pa zbegano letajo sem ter tja ter se lovijo z edino nado, da se kakor koli rešijo same sebe? Ali pa naj gledamo na svetovna dogajanja v stoji močnih, vzravnani, s prožnim duhom, budnim razumom, pripravljeno voljo in napetimi mišicami, da rešimo že sedaj, kar se rešiti da, in da začnemo takoj znova graditi na razvalinah — z očmi, uprtimi v Boga?

Katoličan, katoliška mladina stoji sredi sedanjega potresa vzravnana, z očmi, uprtimi v Boga. Za to ima dosti razlogov. Neštejmo jih samo nekaj.

Krščanstvo ni krivo

Prvi razlog: Krščanstvo za sedanja dogajanja nima nobene odgovornosti. Prihrumeli so mimo njega, vkljub njemu in celo proti njemu. Krščanstvo se je borilo proti zmoti, ki postavlja gmoto nad duhovne vrednote, marveč je učilo, da ima duh prvenstvene pravice, ki jim je gmota podrejena. Krščanstvo človeškemu življenju ni postavilo mejo na robu groba, kjer razpade telo, marveč je učilo, da se onstran groba šele začneja v objemu večnosti, blizu ali daleč od Boga, kakor je kdo na zemlji zaslužil. Krščanstvo se je borilo proti nauku, ki človeku jemlje svobodo uma in svobodo volje, ampak je učilo, da je po nadnaravnih nrvstvenih merilih urejena svoboda nedotakljiva pravica vsakega človeškega bitja. Krščanstvo ni dovoljevalo, da bi se ljudje delili v več vredne in manj vredne po merilih časovnih dobrin, marveč je učilo, da so vsi ljudje kot božja bitja enako vredni pred Bogom in da se njihova vrednost stopnjuje ali zmanjšuje edinole po odnosih, ki so si jih ustvarili do Boga in do njegovih postav. Krščanstvo je pobijalo nauk, da je ošabno samoljubje tista gonilna moč, ki naj žene posamezna človeška bitja in posamezne narode do blagostanja, ampak je nasproti temu postavilo zakon pravičnosti kot vrhovno postavo, ki naj urejuje odnose človeka do človeka, stanu do stanu, naroda do naroda, in zakon ljubezni kot mazilo, ki naj omiljuje ostrine pravičnosti. Krščanstvo nikdar ni učilo, da je človekova svoboda istovetna s pravico do nebrzdane zadovoljitve vseh strasti, ni priznalo, da bi bila družina le neka časasna skupnost samoljubja brez odgovarjajočih dolžnosti, ni nikdar pristalo na nauk, da naj družabni red dovoli vsakomur, da z vsemi sredstvi, brez izbire in brez ovire poišče sebi čim več užitkov, marveč je človekovo svobodo podredilo božjim posta-

vam, družino dvignilo v nadnaravno skupnost, ki nalaga bremena, ki trajajo do groba in še čez, ter ukazalo družabni red, kjer naj vsi drug drugemu pomagajo — ob pomoči Boga samega — da dosežemo svoj večnostni cilj v Bogu.

Krščanstvo potemtakem na sedanjih dogajanjih nima odgovornosti. Nasprotno, ona so strašni dokaz za to, da je imelo krščanstvo prav v vsem, kar je dva tisoč let učilo.

Katoličan bo torej gledal na svet okrog sebe s ponosno samozavestjo, da se ni motil, da se tudi danes ne moti in da se ne bo motil niti v bodočnosti, ako ostane pri nauku, ki nosi v sebi pravo srečo za vse človeštvo.

Katoličan bo zrl na sedanja dogajanja s prijetno zavestjo, da ima on, samo on, pri rokah sredstva, ki edino so v stanu preprečiti razpad človeškega rodu in njegove sreče, edino tudi moč, da iz razvalin pokliče novo, zdravo življenje.

Katoličan bo stal, z očmi, uprtimi v Boga, pripravljen, da temu edinemu zveličavnemu nauku pomaga do veljave. Pripravljen tudi na borbo s tistim pogumom, ki ga daje samo prepričanje, da stoji na tleh resnice in da njegov boj velja zmagi resnice.

Bog govori med bliskom in gromom

Drugi razlog: Božja previdnost pogostokrat kliče in svari človeka, ki mu je dala svobodo, da po svoji pameti urejuje svoje zemeljsko življenje. Kliče in svari ga z besedami ljudi, ki so v to postavljeni. Kliče in svari ga z glasom vesti. Mnogokrat pa ga mora poklicati k pameti s katastrofami. V zgodovini posameznikov kakor tudi v zgodovini narodov imamo vse polno primerov za to. Ko vsa druga božja sredstva omagajo, Bog dopušča tudi nesrečo, da zmelje človeško trmo in razpodi megle, ki razumu ne pustijo, da bi videl prav. Med gromom in bliskom so se v stari zavezi dajale odredilne postave. Med gromom in bliskom in umiranjem Boga na križu je bilo rojeno krščanstvo in si utiralo zmagoslavno pot med potoki solza in krvi. Velikanski socialni pretresi so človeka zaustavljali na poti pogube in mu omogočili, da se je ujel, preden ni padel v prepad. Krvave revolucije so ga zbudile iz lahkomišljenega udobnega sanjarenja, da se je spet zavedel postav pravičnosti do bližnjega. Besneče vojne, v katerih se je sprostilo vse sovraštvo in rodilo vsa razdejanja, ki je mogoče, so morale med bobnenjem topov in stokanjem umirajočih prevaranemu človeku znova razodeti blagodejnost ljubezni. V najnovejšem času, v času, ki ga živimo mi, imamo podobne primere. Preizkušnja, skozi katero gre danes ruski narod, pretres, ki ga je preživel španski narod, bolečine, ki danes žgejo mnoge druge narode in morda tudi nam ne bodo prihranjene, so skrajnostna sredstva, ki jih Bog v svoji modri previdnosti dopušča, da s trdo pestjo zgrabijo človeka, ki se je trmasto uprl resnici.

Katoličan bo tudi na ta dogajanja gledal z očmi, uprtimi v Boga, ki neoporečno vlada in gospodari tudi nad sedanjimi hudimi časi. Ni ga trpljenja, tako si reče, ki bi v božjih namenih ne služilo človekovi sreči. Nič za to, čeprav s e d a j vseh božjih namenov še ne moremo spregledati. Zaupanje v Boga pravi, da je poglavitno to, da bodo doseženi.

Katoličan vidi v sedanjih dogajanjih na svetu plod človekove modrosti. A tudi bridki opomin, da je nad človekovo še božja modrost, ki je vsa v službi človekove sreče.

Zmagoslavno zadoščenje resničnosti krščanskega nauka nasproti zmotam, ki so hotele samo s človeško pametjo osrečiti človeški rod, novo, v

bolečinah potrjeno jamstvo, da bo tudi v bodočnosti samo krščanska resnica mogla svet osrečiti in nobeno drugo srečilo, za naše čute strašen poziv božje previdnosti, iz katerega pa gori plamen ljubezni do nas, to je za katoličana nauk, ki mu ga daje pogled na svetovna dogajanja.

Mladina, čakamo te

Katoliška mladina je poklicana, da ta nauk nese naprej v novi rod. Imela bo oči uprte v Boga in bo šla naprej, vzravnana, v svojih načelih utrjena. Nazaj ne bo gledala. Pred njo se odpirajo v daljavo strahotne brazde, ki čakajo novega semena. Tudi te brazde, pred katerimi nas je groza in o katerih slutimo, da še niso vse doorane, bodo morale ozeleneti. In ozelenile bodo, če bo mladina, prečiščena od preizkušnje, skozi katero gre in ki so ji jo pripravili starejši rodovi popoganjenega človeštva, v nje pogumno sejala same resnice. Če bo prisegla, da bo krščansko živela, da bo ustvarjala krščanske družine in krščanske domove, da bo v odnosih do bližnjega pravična in ljubezni polna, da bo neustrašen pobornik za uveljavljenje polnega krščanstva v zasebnem in javnem življenju. Če bo znala in hotela biti vse to, potem bodo brazde gorja, ki jih božja previdnost danes orje, spet ozelenele, in prihaja čas, ko ne bo več razrednih bojev, ko ne bo več socialnih krivic, ko mali narodi ne bodo več teptani od velikih. Potem pride večni Božič.

V bodočnost torej — z očmi, uprtimi v Boga.

Včeraj me je obiskal prijatelj z dežele. Ravno sem nekaj brskal po Svetem pismu. Takoj sem začutil njegov pogled na svoji knjigi. Nehote sem jo tudi sam pogledal. Skoraj mi je bilo nerodno: hrbet knjige je odtrgan, da zija kot podplat brezposelnega delavca; vogali kažejo belo podlogo kot komolci na sukniču revnega prvošolca; listi pa so vsi popisani z opombami kot kakšna študentska francoska vadnica. Prijatelj me je dobrohotno pokaral: »Veš, zdaj ko si za profesorja, bi pa že lahko malo lepše Sveto pismo imel!« Opravičeval sem se mu, da imam tudi lepo vezano izdajo z zlato obrezo in v šoli še čisto novo

žepno izdajo. Nisem se lagal kot študent, ko se opravičuje, da je knjigo doma pozabil; res imam še druge izdaje, a ta stara knjiga mi je najljubša.

Kupil sem jo kot študent z inštruktorskimi dinarji. Še zdaj imam poleg nerodnega petošolskega podpisa zabeleženo v oklepaju »Instrukcija«. Takrat je bila knjiga lepa, saj je stala, če se ne motim, 36 din. Danes je pa taka kot dninar v vsakdanji delovni obleki. In ravno to mi je všeč! Saj je Sveto pismo delovna knjiga za vsak dan!

Ali je pri tebi že dobila dnevno delo?

Zadnjič sem zašel na študentsko stanovanje. Mimogrede sem poškilil tudi med knjige. Videl sem, da je fant športnik; kajti poleg Ulagove »Knjige o športu« sem opazil še nekaj hrvaške športne literature. Vmes pa je ležalo tudi Sveto pismo. Nemalo sem bil začuden, kot če bi med samimi črnimi vranami zagledal belo. Pa ima fant prav. Strokovne knjige ga uče tehnike telesa, Sveto pismo pa ga uči onega obvladavanja telesnih sil, s katerimi si bo pridobil vене neminljive zmage. Sv. Pavel ravno o tem tako lepo govori.

Iz dijaških let se spomnim sošolca. Poet je bil in so ga že takrat nekajkrat natisnili na platnicah v »Mladiki«, v »Mentorju« pa celo spredaj. Zdaj je že priznan slovenski književnik. S strahovito naglico je bral knjigo, le eno knjigo je bral počasi, vsak dan nekaj — Sveto pismo! Rekel mi je, da doživi ob njem največ pristrčnih trenutkov.

Še tretji mi prihaja na misel. Študent modernih dni. Tehniko bo študiral in pred nekaj dnevi si je sestavil krasen radio aparat; zdaj je gotovo zašel med dvonoge žuželke »radiokomarjev«. Tudi on rad bere Sveto pismo.

Bojim se, da ni veliko takih dijakov in mi je kar nerodno, ko moram včasih z notesom v roki pri svojih študentih pregledovati, če so vsi prinesli s seboj Evangelije. Škoda to! Sveto pismo je zmeraj moderna knjiga. Pravi inteligenti jo imajo vedno na častnem mestu v svoji knjižnici. Ob vse-mogočih strokovnih knjigah začutijo dostikrat praznoto in takrat sežejo po tej knjigi vseh knjig. V njej najdejo zdaj uteho, zdaj pobudo, zdaj potrjenje lastnega iskanja. In če bi res kdaj nič drugega ne našli, začutijo v božji besedi dih tople očetovske ljubezni. Saj je Sveto pismo res pismo Boga Očeta otrokom na zemlji. Na zemlji smo kakor daleč z doma in skoraj nič ne vemo, kako je doma pri Očetu. Pa nam je sam pisal; njegovo razodetje je ravno Sveto pismo!

Študent naših dni je dostikrat tako sam in zapuščen. Iztrgan iz domače družine se potika po skromnih stanovanjih, blodi po ulicah in se dolgočasi v šolski sobi. Nikjer ne najde odgovora svojemu hrepenenju in kar je najhujše, vse se mu zdi tako mrzlo in brez ljubezni. Tudi v športu, kinu, družbi ne najde prave utehe. Razdvojen je in razočaran nad vsem življenjem, kakor otrok, ki je odšel iz očetove hiše. Če tak izgubljeni sin dobi pismo od doma, kaj mislite, ali ga ne bo spet pripeljalo domov?

Če si tudi ti, dragi prijatelj, tak otrok, vzemi v roko Sveto pismo, ko ti ga piše tvoj resnično dobri Oče.

L. J. Žabkar **Za božič tudi tole pomisli**

Pater Anastazij Hartman, veliki indijski misijonski škof, ki je umrl l. 1866, se je mudil tik pred svojim odhodom v Indijo še v svoji domovini v Švici. Vsi sorodniki so ga grajali čemu si je izbral tako malo cenjeni poklic, da gre kot kapucin v misijone reševat duše. Imel je mladi mož pred sabo v svetu sijajno karijero, bil je zelo nadarjen, in vsi njegovi so se hoteli sončiti v njegovi slavi, on pa je zaslišal glas SOS klice poganskih duš in je bil neomajen v svojem sklepu: »Sequar Te, Domine, quocumque ieris«.

Oče pa mu je govoril ob slovesu tele lepe besede: »Tvoje slovo mi sicer trga srce na dvoje, toda pojdi, gotovo je božja volja. Če ne bi apostoli nekoč zapustili svoje lepe domovine, bi bili mi še danes pogani in bi še sedeli v smrtni senci.« Ta lepa beseda je žgala v sinovem srcu. Hitel je v Rim, da bi prejel od svetega Očeta blagoslov za svoje misijonsko delo. Iz višin Svetega Gotharda se je še enkrat ozrl nazaj na svojo lepo, drago švicarsko domovino. Ležala je pod njim s svojimi gorami, dolinami in polji vsa očarljiva. Ave Marijo je nekje v dolini zazvonilo. Mesta pod njim in vasi in cerkve z vitkimi zvoniki je oblilo zvonenje. Tedaj ga je prijelo, da bi se vrnil. Videl je, kaj vse premore njegova domovina! Že je nameril korak nazaj, tedaj pa se je oglasila v njegovem srcu očetova beseda: Če ne bi apostoli nekoč zapustili svoje domovine, bi bili mi še vsi pogani. Pokleknil je in še enkrat položil žrtev svoje domovine in življenje svoje Bogu v roke...

Gospod je njegovo žrtev tisočkrat blagoslovil.

Z zlatimi črkami je napisano njegovo ime v misijonski zgodovini Indije, kot ime moža, ki je veliko storil za Boga in za neumrljive duše.

Vidiš, tole zgodbico si na sveti večer preberi pred jaslicami in premisli, če morda tudi od tebe Bog kaj podobnega tirja. Najmanj pa je, kar moreš za sveti božični praznik letos storiti, da se boš v molitvi, v žrtvah in vsaj v mislih, če že ne z darovi spomnil vseh bratov, katerih ni tukaj, neumrjočih duš, za katere je tudi prišel Bog na zemljo, da bi jih pripeljal k Očetu, ki je zase vse ljudi ustvaril.

»Slava Bogu na višavah in mir na zemlji ljudem, ki so dobre volje« naj ne bo samo napis nad tvojimi jaslicami, ali verz v božični pesmi, ampak smisel in vsebina vsega tvojega privatnega in javnega življenja! Veselo božično oznanilo vsem bratom in sestram ponesimo v svoji bližnji in daljnji okolici revnim in bogatim, bolnim in izgubljenim, tudi pa ne pozabimo na vse milijone poganov, ki še niso našli poti k jaslicam in njih uho še ni slišalo novice svete noči in oko ni videlo Boga med nami! Bratje in sestre, molimo in Boga prosimo pri jaslicah na sveti večer za vse svoje brate, katerih ni tukaj, za vse, ki jim je Bog tujec v današnjih dneh!

Vedno tožiš, da Te ne razumemo, da Te ne poznamo. Pa kako naj bi Te poznali? Zdaj žuboriš tako neugnano, da slišimo samo šumenje Tvojih studencev, zdaj se ogrneš v skrivnosten molk, kot bi se pripravljala v Tebi najodločilnejša bitka sveta. Zdaj izbegavaš in bežiš pred nami, kot bi morala še danes pristati na meji svojih brezbrežnih svetov, — od daleč nas pozdravlja Tvoj dvom —, zdaj zopet postojiš in nas počakaš in Tvoje začudene oči nam v zanosu razodevajo: O, saj ni tako daleč do zvezd, kot ste nas strašili! Zdaj Te omamlja Tvoja lastna lepa žalost, zdaj Te odpelje domotožje v obljubljeni deželo Tvojih sanj. V prečudno ubranost se je ujela vate luč onostranstva. Vse reke sveta tečejo skozi Tvoje sree. To drobno, neugnano sree!

Saj ga morda res več ne razumemo, ko smo se že tako zelo odmaknili od pomladnega drhtenja in kipenja, pa vkljub temu nam je njegovo življenje dragoceno:

Kamor stopiš, zaiskri ozračje od Tvoje mlade luči, svet se razmakne in vzbrsti; kjer spregovoriš, nas spreleti davna radost naše mladosti, ob Tvojem smehu se odgrne pred nami cesta bodočnosti.

Ti moja mala čarodejka!

Ali veš, kaj nosiš v sebi?

Ali poznaš svojo moč?

Ali veš, da s svojim kipečim življenjem stojiš sredi sveta, da iz Tebe lije vanj Tvoja oplajajoča sila. Sedaj je morda še igriva, vsa lahkotna, prožna; nič ne tehta, nič ne vprašuje, nič ne dvomi. A kar naenkrat Ti bo stal svet nasproti kot neznana ogromna sila, kateri se boš morala približati. Začutila ga boš kot svojo veliko neizbežno nalogo. Tudi Ti boš oblikovala njegovo usodo: Luč Tvojega majhnega osebnega življenja bo obsijala to ogromnost, Tvoja izčiščena osebna volja bo urejevala njegov nered. Ali se je v Tebi že izoblikovala podoba lepšega in boljšega sveta?

Ali si že kdaj razmišljala o tem?

Lepši in boljši svet, — to bi bil svet božjega človeka. Morda je v Tebi že zaživela njegova živa slika! Izkustvo človeku marsikaj podere, marsikaj zgradi, njegovega spoznanja ne spodmakneš zlepa. In iz vseh senc izkustvenega spoznanja, ki so mi tolikokrat zameglile podobo o resnično božjem človeku, sem vendarle otela sliko, ki Ti jo moram razodeti. Ko se mi je pokazalo krščanstvo v vsej svoji veliki, prostrani svobodni preprostosti in čisti, jasni, prvinski enostavnosti Jezusovega evangelija, je ta slika o božjem človeku zadobila pečat resničnosti.

Vidim ga, otroško, resničnega, jasnega, dobrega, odkritega do sebe in sveta. Njegova zvestoba je tako trdna in globinska, da bi je vsi obeti ne zmaličili. Njegovo prepričanje je tako živo, da mu je izpovedovanje skoraj nepotrebno, saj mu je prepričanje življenje samo, ne samo jalova beseda; njegovo prepričanje je borbeno; a ta borbenost ni nasilna, kričava, sovražna, maščevalna; izvira iz božje napetosti v človeku, ki skuša vse prežareti, nikogar ukloniti; vse prepričati, nikogar prisiliti; vse omehčati, nikogar podkupiti, vsem ustvariti resničen svoboden dom, nikomur ječe; vse dvigniti, nikogar ponižati. V njegovem prepričanju ni ošabnosti, zaničevanja, oholega poslanstva, preziranja; loči natančno med svojo voljo, ki je včasih polna oblastiželjnosti, in med božjo voljo, ki jo hoče uveljaviti. Svete so mu meje tuje osebnosti; noče se vtihotapiti vanje, da bi jih zavojeval. Noče jih izenačiti s samim seboj zato, da bi pomnožil svojo lastno moč na račun

tuje osebnosti. Njegov korak je prodoren, pretehtan; njegova beseda ni klepetava, nečimerna, bahava; vse njegovo življenje preveva božja stvarnost, ki mu nareka odgovornost za vsako dejanje. In vendar ni brez zanosa, brez navdušenja, brez ognja, brez močnatosti, strogosti, zahtevnosti.

In ta božji človek ustvarja božji svet: Brez vidnih zmag — zmaga je. Brez zunanje oblasti — vlada. Brez bogastva — bogati. Brez pisanih zakonov — ureja.

Saj vem, da morda celo Ti zmaješ z glavo, in si smehljaš: to je utopijska, takega sveta biti ne more...

Pa vendar morava verovati v možnost takega sveta in oblikovati v sebi božjega človeka.

Pojdiva v advent. Jutra so polna luči. Poglejva skozi okno.

Tik nad Tvojim srcem se je prižgala zvezda. Zvok iz božične daljave je zadal ob Tvoje srce, da je vztrepetalo v pričakovanju. V Božič greva, v Rojstvo resničnega božjega človeka. Marija že stopa v Betlehem in na njene stopinje pada beli, prebeli sneg...

Narte Velikonja:

Sebičnost

Menda ni nikogar, ki bi bil sebičen? Vprašajte pri znancih, če so in se boste s tem vprašanjem zamerili. Očitajte, da so sebični, in vas gotovo tako zjezičijo, da ne bo na vas poštena niti izposojena nit. Poskusite, bi lahko rekel, če bi vam želel slabo, a tako vam pa pravim in sveto zaklinjam: Nikarte! Ni še nikoli hotel biti kdo sebičen in se je vsak cedil od ljubezni do bližnjega, dokler je kaj potreboval.

Potrkalo je na moja vrata in vstopil je mladenič »rosnih let«. Če mu dam obrazec za prošnje, ker bi rad podpore.

»Samo enega!«

»Žalibog, vsi so pošli! Poglejte pri svojem znancu, tovarišu ali prijatelju, naj ga posodi, da ga preprišete!«

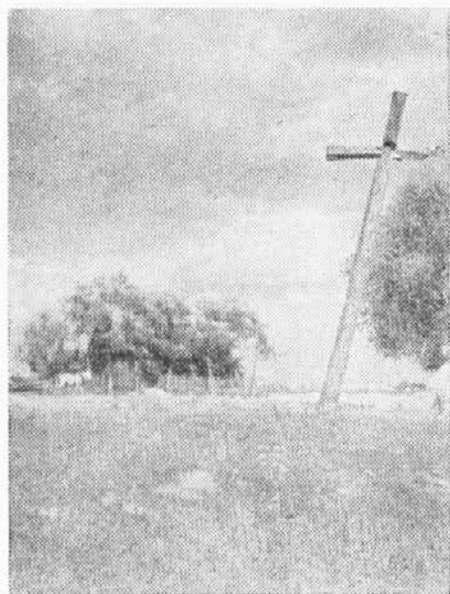
»Nimam prijatelja in nikogar!«

Tako sem se začudil, da sem onemel. Sočutje se je tako zganilo v mojem srcu, da sem že sklenil, da bo pisarna po starem rabljenem vzorcu prepisala zanj.

»Kako ne?« sem se začudil.

»Prosil sem nekatero svoje znance, naj me vpišejo na vseučilišče, a niso hoteli, moral sem priti sam!«

»Prav, da ste prišli!« sem dejal. »Vendar boste obrazce vsi takile študentje potrebovali. Naj eden prepriše za vse,« sem izkušal, še vedno trdno odločen, da bo naša pisarna postregla s prepisi.

Sredi polja

*Sredi polja križ samuje,
star je in trhli,
v mehki žalosti domuje
Bog ve, koliko že dni...*

*Drobne ptice v mrzlih dnevih
zbirajo se nad glavó
in v ponižnih slavospvih
Njemu čast pojó.*

*Tudi človek mimo hodi,
pa kaj njemu križ je mar!
Ne pokriža se, ne skloni
kot bi on bil gospodar.*

*Sredi polja križ samuje
star in trhel že,
osa narava ga spoštuje
samo človek ne...* Marija Pučko.

»Za druge ne bom delal ne skrbel. Naj vsak sam zase! Nisem tu zato, da bi skrbel za druge. Tudi oni niso hoteli vpisati mene, tako jim tudi jaz ne bom preskrbel obrazcev!«

Izvedel sem tistikrat, zakaj ga nihče ni hotel vpisati! Šel mi je po glavi odmev Jurčku v gozdu: »Baraba!« na njegovo vpitje.

Kogar ne bi minilo usmiljenje, naj pove! Jaz sem z grozo poslušal to izjavo. Minilo me je usmiljenje in sem zabeležil, da bom proti predlogu, da bi fant prejel podporo. Naj skrbi sam za sebe!

Iskal sem v mislih vzrok za to strašno opustošenje mladih src. Morda ni bilo prav, ko sem kot dijak imel skupno blagajno s pok. Jožetom Koruzo in sva dajala v njo, ko je kdo kaj imel, in sva jemala iz nje, ko je kdo kaj potreboval. Morda to ni bilo prav in še danes baje ne znam ceniti denarja, a vendar se nisem nikoli še tega ravnanja kesal niti ga obsodil.

Morda res svet danes drugače teče, a meni se še danes toži po tem. Če pa mislim napak, naj kdo hitro pove, da bom onemu fantu še mogel predlagati štipendijo!

J. Cukale

Grajska ulica

Mestni delavec je hitel nažigat luči v temno mestno četrt. Za njim je hodil Anton Sedlar in se nekajkrat ustavil ob uličnih napisih. Malo pred križiščem Dolge in Kongresne ulice je zadel na napis: Grajska ulica. Pot je bila rahlo napeta v smeri, kjer je v poltemi čemel grad. Ustavil se je pod obločnico, ki se je rezko škripajoč zibala v enakomernih nihajih v burji. »Številka 56, tretje nadstropje«, si je ponavljal v mislih. Tesneje se je zavil župnik Sedlar v svoj polponoženi plašč, postal nekaj hipov, nato pa odločno stopil v vežo. Na stopnišču je srečal staro žensko in jo vprašal, kje stanuje Tine Sedlar. Z rokama je pokazala v tretje nadstropje in že se je vzpenjal po mračnih stopnicah in izginil nekje med podboji.

Zahreščal je stol, ko je Tine vstal in odzdravil. Molče sta si stala nekaj hipov nasproti. Študent za spoznanje drobnejši v obraz in život, a oba enako velika s podolgovatim obrazom, visokim čelom in izrazitim nosom — čisto brata. Sicer je bila luč sredi prostorne sobe močno rdeče zaslonjena, a je vendar Tine takoj spoznal prišleca.

»Saj sem ti pisal, da ne hodi.« Prezrl je župnikovo desnico v pozdrav, med tem ko sta se iskala z očmi.

»Ne zameri, saj veš, kako rad stikam za ljudmi!« Ni mu ušlo, kako neprijetno so zadele njegove besede. »Sicer pa šalo stran, nekaj bi se rad pogovoril s teboj.«

»Pot imam, moram v klub, saj bom že tako zamudil.« Kakor da je prelišal te besede, je Tone primaknil stol k mizi in sedel. Čez čas je pristavil:

»Mati želijo, da prideš za božič domov. Dve leti te že ni bilo in za praznike bi bilo zelo primerno. — Pred tednom so zboleli, zato te želijo...«

Tine se je naslonil s komolci na mizo in šel z desnico v lase. Odgovoril pa ni. Gospod Anton je z nagubanim čelom gledal v mizo in čakal odgovora. Vedel je, kako se tej stvari streže, saj je bil že večkrat v podobnem položaju. Mlad je bil, komaj sedmo leto službe je imel za seboj, a kljub mladosti je bil izkušen. Znal je človeku seči do najbolj skritih globin duše, v tem je bil zares mojster. Toda pred svojim bratom ni imel tistega poguma kot do drugih — vse globlja uganka je bil zanj ta človek že od nekdanj, zato je tukaj tipal počasi, oprežno.

»Torej pridi, mati te želijo domov — to se pravi, na Vrbnik pridi! Imam prijetno župnišče; v njem dvoje odvišnih sob, na razpolago so ti. Študiral boš lahko tam po mili volji, nihče te ne bo motil. Snega je pri nas dve pedi na debelo, do božiča ga nanese še več. Pol mesta bo zdrvelo na Slemenca, na Županovo sedlo in Jerinov grič. Blizu boš imel dom, blizu mater, blizu v cerkev...«

»Daj mir, letos ne morem — vodim klub, za božič me čakajo prireditve in...« »Plesi!«, mu je vzel besedo Tone. Tine je hlastnil sovražno:

»Ha, zdaj vsaj vem, čemu si prišel. Toda spreobrnil me ne boš, ti še najmanj!« Pobral je z mize klobuk, a brat se ni ganil. Še z očmi ni trenil, ko je Tone bruhal svoj srd na ljudi vsevprek, na vladajoče kaste, ki so krive vnebovpijočih razmer. A pokoj na župnikovem obrazu je Tineta osupnil. Hotel je izzivati, pa je čutil, kako je zadel ob jeklo. Vstal je in nemirno švigal mimo brata, ki je še vedno kot izklesan kip gledal v luč. Tineta je spreletelo.

»Ali si me prišel izpovedovat?« je siknil skozi zobe. Gospod Anton je pogledal na uro in vstal. Pred vrati je vzel iz žepa stotak.

»Vzemi!«

Tedaj so se odprla vrata in v sobo je pridiral šestošolec Raznožnik. »Zakaj ne ponudiš meni?... Enkrat, vsaj enkrat!« Bolj zajokal je kot zavpil, da je šlo duhovniku skozi mozeg. Kletev mu je obvisela na ustih, ko je v žalosti in obupu doznal, da stoji pred njim duhovnik in ne agent Rozman, kakor zadnjič. Naslonil se je ob nazidek in zahlipal. Čez sestradani obraz, polit s solzami, so se mu vsuli lasje. Bleda rdečica luči je padala nanj, da je bilo razločno videti, kako je na mladem licu lakota zarezala poteze, kako se mu je zajedla pod oči. Šele zdaj je opazil župnik široke razpoke ob šivih oguljenega sukniča, raztrgane komolce in vso revščino, ki je fanta vrgla s tira. Nekoč se je tudi on tako sestradan lovil po ulicah; isto pot je hodil Tine, pa je zašel. V novi luči mu je stopil nekdanji svet pred dušo.

»Na, prijatelj, najest se pojdi.« Roka, ki je vjela stotak, je bila napeta in posinjela od mraza. Nič čudnega. Ohlapno mu je visel ob slabotnem telesu

siv suknjič iz tenkega blaga. — Saj bo zmrznil zunaj, je govoril župnikov pogled. Nagubal je čelo, kot bi nekaj ugibal. Pogledal je Tineta, ki je nekaj nervozno brskal med časopisjem. Ali naj mu reče besedo? Tine ima v omari suknjo, čisto novo, pred štrinajstimi dnevi mu jo je poslal. Težko je zbral tisti denar, saj od ljudi ni dobival Bog ve koliko. Niso preveč bogati njegovi farani. Nekaj gozdov imajo, ki dajejo les, da tečeta dve žagi. Kmetje večinoma porabijo zase, kar pridelajo, Kar je delavec, pa njega menda ne potrebujejo, zato jih tudi on ne sme potrebovati...

Gospod Anton je z očmi vrtal v študenta in se grenko nasmehnil. Odločno je slekel svojo zimsko suknjo in ogrnil študenta, ki je še vedno začudeno stal in stiskal denar.

»Ponošena je, pa za prvo silo bo že.«

»Kaj pa boste vi? ...« se je skoraj ustrašil nerodnih besed kot otrok, ki so ga presenetili. Študent je gledal zdaj gospoda zdaj Tineta.

»Še nikoli nisem hudo mislil o duhovnikih. Vsi so bili dobri z menoj, kar sem jih poznal, vi pa najboljši. Zdaj grem v pekarno, gospod.« Glas se mu je tresel. »Zdaj smem biti spet enkrat pošteno lačen...« Suknja se mu je še opletala okoli vrat, ko se je poslovil s kratkim »Z Bogom«.

»Naju obišeš za božič?« je pristopil brat, ko je Raznožnik že odšel. »Zase nisem prišel prosit, to veš; mati te čakajo — da bi imela spet miren božič — so rekli, ko sem odhajal.«

»Pridem, če bom mogel.«

»Če boš mogel? Pa ostani z Bogom... če boš mogel.« mu je vrnil župnik, prijel za kljuko in trdo zaprl za seboj. Tine je planil za njim. Čemu? Da sporoči pozdrave za mater? Ali se mu je zganila v duši žalost za bratom, ki bo stopil v mraz samo v letni suknji? Hotel je zakričati za njim, toda bratovi koraki so zapeli že globoko v pritličju.

Nebo je bilo pokrito z gostimi oblaki razen majhne bele krpe na vzhodu, kjer so sijale zvezde. Nekaj mrzlega se je vsedlo

Tonetu na razgreti obraz. Ko je pogledal proti luči, je videl prve snežinke, ki so se pijano spreletavale po zraku. Hitel je, da bi prišel prej na vlak, ker ga je jelo pošteno tresti po životu. Na cesti ni bilo žive duše. Kar prav, si je mislil Anton Sedlar, da se ne bodo čudili in se mu rogalj zaradi poletne obleke, ki jo nosi pozimi. Na križišču Dolge in Čevljarske ulice je prehitel starejšega gospoda. Prepoznal ga je. Bil je vrhovski župnik, starejši gospod, ki se je tudi trudil na vlak.

Kaj če mu potoži svoje skrbi? Tudi zaradi suknje se bo laže opravičil in povrhu mu bo dal še dober nasvet. Povedal mu je, kakšno pot je imel in kako mu je spodletelo. Sivolasi duhovnik se je zamislil.

»Tone.« Sedlar je v pričakovanju pridržal dihanje. Tako je želel tačas pravega svetovalca. »Praviš, da si se veliko razgovarjal z njim in da je trd ko dren. Hm, lahko si mislim, koliko si dosegel.« Za hip je premolknil. »To je premalo, Tone, samo razgovarjati se z njim. — Pa si se že kdaj pogovoril

z Bogom o njem? Da, z Bogom — naravnost iz obličja v obličje?« Sive, prodorne župnikove oči so sijale iz polmraka, ko sta se ustavila pred čakalnico in je vrbniški tiho, s sklonjeno glavo priznal: »Premalo.« Iz očesa mu je kanila solza na rokav, od koder se je odbila na tla, ko je podal svojemu učitelju desnico v slovo.

— Moj Bog, saj res, kako čuden sem, je mislil Anton Sedlar, ko je sedel v toplo zakurjenem kupeju, in je vlak drvel proti Vrbniku. Da mi Bog vrže srečo kar v naročje, še preden ga poprosim. Zaprl je oči in molil. Da bi se vrnili vsi izgubljeni in tavajoči. Edino ti jim umeš rezati najboljši kruh. Da bi se vrnil tudi Tine, ne samo domov, k Tebi, o Bog!...

Kaj bo povedal materi? O, saj se bo vrnil za božič, mati! Za sveto noč! Še zaradi suknje me bo pozabila ošteti, ko ji bom povedal te besede.

Pol-Ton

Papirnati pastirčki

Prav za praznike je vrglo novega snega. Neslišno se je nasedalo belo breme na slemena hiš. Stanko je bil takrat na petih božičnih počitnicah. Petošolec in še zavodar povrhu! Toliko si je obetal od praznikov: odprta bodo vrata, pustega prefekta ne bo za petami in, kar gleda zdaj le preko ograje, se mu bo približalo na korak. Saj mora človek z zavodu priti ob vse, ali pa se le zavodarjem tako zdi. Stanko je tisto leto tudi pričel tako misliti: zavod je premajhen za tisto mladost, kot jo ima človek v peti šoli. Vse je tako stisnjeno, prav kakor dnevni red, ki je urezan za vse dni enako: iste pobožnosti in molitve, iste igre in zabave, ista šola in delo. Stanko je ob vsem tem poplitvel. Nič več ni mislil, kam ga kliče zvonec, le vstal je in odšel iz učilnice in slepo sledil drugim. V kapeli se je najbolj dolgočasil. Molitev mu ni dala tega, kar je čutil ob njej kot otrok. Notranjega ugodja ni čutil v pogovoru z Bogom in zato je nehal moliti.

Zdaj so počitnice. Pa niso prinesle tega, kar je želel. Komaj so se začele, jih je bil sit. Ko bi vsaj kakšno knjigo imel! Zanimiv roman! Presedal se je po hiši in gledal v zledenela okna.

»Pa bi jaslice postavil!« je kakor iz daljave omenila mati.

»Jaslice? Ali jih ne bo Minka?« se je skušal Stanko otresti.

»Saj si jih vsako leto ti. Študentje tudi najbolje znate,« ga je navduševala mati. Ker pa se ji je zdelo, da ni uspela, je odšla ven.

Stanko se je zagledal v kot: tam so bile vsako leto jaslice. Oguljeni pastirčki in jarčki s polomljenimi nogami so mu stopili pred oči. Jaslice so bile stare in vse zaprašene. Le čemu naj jih postavijo? Včasih so jih zaradi otrok, zdaj pa?

Zadnje dni je Stanko v zavodu bral neko knjigo. Cele ure je sanjaril le ob poglavju, ki je opisovalo božični večer. Prav dobro se še spominja teh vrstic:

»Tiha, polmračna soba. Za durmi zadovoljno brunda peč. Na mizi stoji božično drevesce. Prav pod stropom se mu krivi vršiček. Po gostih vejah je na debelo razprostrt umetni sneg. Svetlikajoči se obeski visijo z vej, ki se v polnih krogih vrstijo ob deblu. — Družina posede okrog mize. Tedaj zažare sveče: v temi jih niti opazil nisi, pa jih je toliko. Družina sedi, otrokom žare oči, starejši pa se smejejo. — Potem dogori prva sveča. Zadnjič se dvigne plamen in ovije iglasto vejico, da prijetno zacvrči. Potem pa ugasne. Po sobi leži prijeten duh gozda. Sveče dogorevajo, ugašajo. Pa se nihče več ne zanima zanje. Družino je zamotila visoko obložena miza. Vmes pa gramofon poltiho igra božične pesmi.«

Stanko si je zaželel božičnega drevesca. Pa mu je nekaj tiho oponeslo: »Materialist! Plitveč, nobeni stvari ne greš do dna!« Hitro si je skušal pomagati? »Saj ne zaradi gramofona, ne zaradi darov in bogate večerje. Le zato, ker jaslice niso za odrasle. Nič globokega ni v njih. Vse več je v drevescu, ki kar žari v lučkah: da luč, to je simbol božiča. In pa, nekaj novega bi bilo v družini.«

Stal je ob oknu in gledal v kot... Spominjal se je lanskega božiča: ničesar ni imel od jaslic; ves suh je odšel od njih.

Potem je prišla v sobo mati. Stanko ni upal začeti, dasi je prej trdno sklenil, da jo povpraša zaradi drevesca. Mati je prinesla škatljo s pastirčki in hlevcem. Končno je le znil:

»Kaj pa, če bi letos drevesce postavili namesto jaslic?«

Materi je zastala roka:

»Drevesce namesto jaslic —?«

Potem ni rekla ničesar več. Le pogledala ga je s tako čudnim pogledom, da Stanko ni vzdržal in je planil v kamro.

Ta pogled!

Brskal je po spominu. Prav dobro ve, da je ta pogled že nekje videl. Pogled, ki bolj prosi kakor očita, ki ne more razumeti in se samo čudi! Le kje je videl tak pogled, kot je bil materin! Morda pa je le bral o njem? Bral? Da — pri Cankarju! Takrat ko je Cankarjeva mati Ivanu oponesla »tujo učenost«, je morala imeti tak pogled.

Morda imajo vse matere take oči, kadar jih sinovi razžalijo in jih hočejo zapustiti. Oči, ki skušajo zadržati otroka, kadar se hoče oddaljiti. Pogled, v katerem trepeta materina duša, vsa lepa in sveta.

Duša? Stanko ni hotel razmišljati in se je skušal raztresti.

Pa so mu misli spet in spet priromale nazaj na tujo učenost.

Res, predaleč se je odtujil domu. Nič več ni čutil z domačimi. Zadnja leta, ko je začutil, da ni več otrok, je zaupal le samemu sebi: zaprl se je vase in svoje notranjosti ni razkril nikomur. Nocoj ob »tuji učenosti« si je oponesel, da le ni rasel tako brez vsakega vpliva. Knjige so bile, ki so mislile zanj v tej dobi, ko je postal fant.

»Morda pa ni prav, da hodim svojo pot, proč od domačih?«

Ni si dal odgovora, le po knjigo je segel na polico in bral. Bile so neke pesmi. Bral je, a sam ni vedel kaj. Zamotiti se je hotel. Pa se ni.

»Ne bo prej miru, da postavim jaslice in zadovoljim mater,« je sklenil.

Dobri dve uri se je mučil z delom, predeu se je oddahnil.

Pa so bile prav take kakor vsako leto. Na vsako stran hlevčka hrib iz mahu in za hlevčkom tudi. Pastirčki so bili stari: vsakega bi tudi narobe poznal, dasi so bili zadaj preplepljeni s trdim papirjem. Tiho se je spomnil, kako lepe so se mu zdele jaslice včasih. Saj so bile prav tako postavljene kakor letos — pa — včasih je bilo nekaj lepega v njih. Taka prijetnost je človeka obšla ob njih, kakor bi se ogrel ob rdeči lučki, ki je gorela pred hlevčkom...

»Zakaj pa so bratom in sestri jaslice danes prav tako lepe kot njemu včasih?« Spet se je spomnil »tuje učenosti«. Pa še to se mu je zazdelo, da imajo domači vse drugačno vero, kakor on: oni verujejo brez preudarka, on pa išče, kako bi se čemu izognil in storil v vsaki stvari čim manj. Morda je prav v tem njegova krivda?

Misel mu je zatrepetala pred očmi, da bi se bil skoraj zasmeljal, če bi ne bila tako bridko resnična: ali ni danes kakor eden teh papirnatih pastirčkov, ki hitijo k hlevčku, a se vendar ne ganejo z mesta; le pogled in roke se iztezajo in hrepenijo v daljavo.

Prišli so domači in niso mogli pohvaliti lepih jaslic.

Stanko pa se je poln dvomov zatekel v svojo kamro. Prvič se je zgodilo, da si je bil svest krivde. Le tega še ni vedel, kako naj jo popravi. Če si hoče spet pridobiti živo vero — ali naj zaduši v sebi vso vrsto dvomov, da ga spet ne omajajo, ali naj ne razglablja o veri in naj brez prevdarka veruje.

Bilo mu je jasno, da bi to ne bila prava pot.

Pa je čutil v sebi tako nemoč, da bi niti besede verujem ne spravil iz sebe. Duša mu je bila vsa prazna in opustošena.

Mrak je že silil skozi okno, ko se je Stanko sklonil nad pesmi, ki jih je dopoldne prebiral. Komaj je še razložil črke:

»Umril bom nocoj, ako ne srečam Jezusa.
O, sestre in bratje, pridite vsi,
jokajmo, molimo, odpustimo si!
Saj ne živi, kdor nima v srcu Jezusa...«

Kot iz daljave so tipale besede na njegovo razbičano srce in ga prekvasila. »...jokajmo, molimo... nima v srcu Jezusa...«

Nekje je pozvanjalo ave Marijo. Stanko je dvignil roko in molil. V božični večer je po dolgem času spet povzdignil svojo dušo k Bogu.

Potem mu je spet stopila pred oči podoba papirnatih pastircev: razumel jih je. Papirnatni so in nimajo moči, da bi storili vsaj en korak bliže božičnemu Detetu. Z rokami in pogledom še iščejo proti cilju. Zdi se, da se pripravljajo, kako bodo storili korak naprej, a ga nikdar ne store: papirnatni pastirčki.

V hiši so se pripravljali, da s kadilom in blagoslovljeno vodo poprosijo malega Jezusa svetonočnega blagoslova. Oče je molil in šel naprej. Vsi ostali so se uvrstili za njim. Tudi Stanko se je pridružil. Hodil je zadnji v vrsti.

Preko dvorišča so šli in pokropili hleve. Visoko nad vasjo se je vzpenjalo svetlo okovano nebo in delalo in delalo noč silno domačo: kakor podnevi. Tako varno je stopal Stanko preko dvorišča za domačimi.

Potem so poklekli k jasljam. Božje Dete je tako ljubeznivo iztezalo ročice kakor bi hotelo vsakega posebej priviti k sebi in se mu zahvaliti za obisk. Pa je imelo preveč obiskovalcev zdaj za praznike: morda bo kdaj kasneje, ko bo samevalo, vračalo obiske. Saj prazniki tako kmalu minejo: ugasnila bo lučka pred hlevčkom, umolknili bodo zvonovi in dnevi bodo tako vsakdanji.

Vsakdanjost!

Stanko se je je ustrašil. Ko bodo spet prišli prazni dnevi — ali bo še ostal trden na pravi poti?

Mora!

Od mladosti se je poslovil, ne — mladost bo še živel; le od tiste nežnosti se je oddaljil, ki iz ene rože naredi pomlad in iz ene boleti — pekel.

Jaslice so žarele v kotu in metale svetlobo po vsej sobi. Stanko ni več gledal papirnatih pastirčkov s polomljenimi nogami. Luč iz jaslje ga je preveč razžarila.

Pa je bil petošolec in še zavodar povrhu.

Jos. Šimenc.

Sigmund Freud

Dne 24. septembra letos je v londonskem okraju Hampstead umrl v starosti 83 let eden izmed najslovitejših dušeslovcev zadnjih treh desetletij Sigmund Freud. Vsak kongreganist je že slišal ali bral to ime, malokateri pa ve o tem možu kaj natančnejšega. Zato je prav, da njegovo podobo z nekaterimi potezami narišemo.

Rojen v Freibergu na Moravskem v židovski družini je prišel Freud s svojimi starši že, ko je imel štiri leta, na Dunaj in se je prebil skozi gimnazijo in univerzo s samimi odlikami. S tridesetim letom je bil že privatni docent za živčno patologijo na dunajskem vseučilišču. Da bi se spopolnil, je šel v Pariz poslušat slavnega psihiatra Charcota, nato pa v Nancy Ličbaulta in Bernheima.

Sad tedanjega proučevanja je bil njegov prvi znamenitejši spis O psihičnem mehanizmu histeričnih pojavov in Studije o histeriji (skupaj z Breuerjem). V Studijah je opisan zanimiv primer ozdravljene histerije, ki je Freuda privedel do posebne zdravilne metode, ki jo je sam nazval psihoanaliza. Zelo izobraženo, a skrajno sanjavo dekle je streglo svojemu bolnemu očetu, a zaradi prevelikega napora in rahlega

živčnega ustroja so se nenadoma pokazali histerični pojavi, ohromenja, duševna potrtost in zmedenost. Poleti n. pr. v največji vročini kljub hudi žeji ni mogla piti. Komaj se je s kozarcem dotaknila ustnic, ga je kakor v trenutni duševni odsotnosti spet oddaljila. To je trajalo šest tednov, ne da bi bila bolnica vedela odkod ta nepremagljivi stud. Zdravnik Breuer pa jo je potopil v hipnotično spanje, v katerem je izvedel od nje, da je pri prijateljici videla grdega psa, ki je pil iz kozarca. Ko je to z ogorčenjem povedala in se tako olajšala, je zaprosila kozarec vode in pila tudi, ko se je prebudila.

Freud je iz tega sklepal, da mora histeričen, nevrotičen ali sploh duševno trpeč človek vedeti in razumeti, kako in zakaj se je začela njegova bolešt, treba je dušo razčleniti, analizirati v razne gone in dognati, kateri povzročata te motnje (psihološka analiza). Omenjena gospodična pri tistem obisku iz vrljivosti ni hotela obravnavati s tovarišico, kako ostudna je ta pasja manira. Nasilno je odrinila svoj odpor v pozabo v dušno sfero nezavestnega. A odrinjeno čustvo se je iz nezavestnega ven maščevalo. Kadar je bolnica prišla za kozarec vode, se ji je pojavil nepremagljivi gnus, ne pa hkrati tudi predstava iz kozarca pijočega psa. Ko je spoznala vzrok, zakaj se ji gabi, je odpor premišljeno premagala.

Freud je mislil, da se nervoze vselej ozdravijo tako, da se v nezavest odrinjeno čustvo prikljče spet v jasno zavest in se zdaj premišljeno odobri ali pa zavrne.

Nezavestno v človeški duševnosti je torišče neukročениh gonov, najbolj despotično ali skoraj izključno v njem gospodari spolni nagon. Ta se po Freudovem mnenju javlja že v nežnem otroku. Nedolga zavest tako čustvo ali doživetje sramežljivo pahne v nezavestno, a od tu odrinjeni afekt povzročata to ali ono nevrozo in se kljub strogi cenzuri pretihotapi s to ali ono krinko v zavest in tu povzročata tegobe.

Neka gospodična je imela navado, da se je večkrat na dan umivala. Iz tega je sklepal Freud, da se je morala v prejšnjem življenju pregrešiti zoper čistost. Zavest krivde in potrebo očiščenja je potisnila v nezavestni del svoje duše. Cenzura je ne pusti v tej obliki nazaj. Zato se vrača pod krinko. Gospodična čuti, da se mora večkrat umivati. A tako modrovanje je prav tako zgrešeno, kakor če bi kdo hotel vso trigonometrijo spraviti na eno samo formulo!

Ali dva zgleda, kako je Freudova psihoanaliza premamila tudi pisatelje. Avtor znane knjige »Tako vidim Evropo« predstavlja po vrsti evropske državnike in politike in posebnosti skoraj vseh po Freudovo razlaga. O Mussoliniju n. pr. pripoveduje, da živi in dela le v velikih dvoranah. Zakaj? Zato ker je bil poprej kot socialistični prevratnik dolgo zaprt v tesni celici. Tedanja ponižnost in razžaljenost si daje sedaj duška v neoviranem razmahu v prostranost. Zakaj ne? A prav ta zgled kaže, kako smešno in neosnovano bi bilo vse človeške posebnosti razlagati iz splošnega gona.

Celo Mauriaca je Freudova zamisel za trenutek premamila. V 6. poglavju romana Le noeu de vipères pripoveduje, kako so gospo Villenave našli ob postelji obstreljenega moža s samokresom v roki. Zagovornik pa je dokazoval, da ni sprožila mati, ampak sin. Ta pa zato, ker je sin hotel, da bi ga mati rajši imela ko očeta, ali z drugo besedo Ojdipov kompleks, zaljubljenost sina v lastno mater!

Vsak n o r m a l e n človek, ki to prebere, ima občutek, da se je tu zgodil atentat na zdravo pamet čitajočega občinstva, ali pa je Villenavin sin a b n o r m a l n a prikazen.

O tebskem kraljeviču Ojdipu pravljica res pripoveduje, da je ubil svojega očeta in se poročil s svojo materjo. A storil je to n e v e d é. Zato mu globokoverni Sofoklej ne more položiti na jezik dosti močnih izrazov, s katerimi sam obsoja to usodno zmotu. Celu svobodomiselnemu Evripides pravi v Bratskem sporu: »Tega své ni slutil siromak, kot mati ne«!

In res! Pri vseh normalnih ljudeh ostane lepa, plemenita ljubezen do matere vse življenje. Po Freudovi teoriji bi se pa Ojdipova ljubezen pri doraščajočem otroku morala pokazati tudi zavestno, a pri nobenem n o r m a l n e m otroku tega ni. Psihoanalitski zdravniki in pisatelji so hoteli zasenčiti nedolžno otroško dušo s svojo nečisto domišljijo. Boljše bi bilo, če bi bili kakor Ojdip njenim očem presunili zenici z zlatim zaponcem!

Gotovo ima Freud za dušeslovje marsikako zaslugo. Že to je veliko, da je s takim poudarkom opozoril na važnost gonskega življenja in na usodnost spolnih zablod. Tudi nas je prav poučil, da je navadno v vsakem razredu več nevrotičnih in psihopatičnih učencev in da je v pretiranem oboževanju raznih idealov pri mladostniku večkrat bolj ali manj spretno zastrta seksualnost. Tudi zato mu je psihologija lahko zelo hvaležna, ker je tako zgovorno pokazal, da je treba študirati in analizirati duševnost vsakega p o s a m e z n i k a.

Drugače pa je freudizem smrt resničnega vzgojstva, to pa zato, ker ne pozna ne svobodne volje, ne duše v pravem pomenu besede. Freud je skrajni materialist;

dušeslovje mu v resnici ni drugega kot kemija, fizika in biologija. Kolikor pa je v psihoanalizi zdravega in pametnega, je že zdavnaj pred Freudom opravljal katoliški spovednik, ki je grešniku pomagal razčleniti moralno duševno posest, s kesanjem obračunati s preteklostjo in nevrotično zavest krivde uspešno odriniti.

Kaj pa je Freud mislil o veri v Boga in posmrtnosti, se vidi iz naslova knjige, ki jo je napisal proti koncu življenja »Die Zukunft einer Illusion« (Prihodnost utvare). »Čas je že,« tako pravi židovski modrijan, »da se človeštvo otrese dolgotrajne utvare o Bogu, o duši, o življenju onkraj groba, in dobesedno ponovi nesramno besedo socialista Bebela: »Nebesa prepuščamo angelom in vrabcem.«

Sam pripoveduje, kako so mu njegovi zvesti očitali, da jih ni znal prav nič potolažiti. A tudi sam je bil deležen zelo malo tolažbe. Zakaj po tolikšni gloriiji je umrl v pregnanstvu, potem ko so mu hrbet obrnili najzvestejši učenci. Pretiran Ojdipov kompleks pa je zadela usoda vseh modernih umišljenin: »Glej, kateri so v grob položili tvojega moža, so že pri vratih in te bodo odnesli« (Ap. dela 5, 9).

J. Langerhole

Ko prvokrat vidiš človeka

Videl sem prvokrat mlado dijakinjo. Tam iz selških hribov je bila doma. Videli so jo tudi drugi, in kdor jo je videl in poznal, kdor je videl in slišal njen deloma razposajeni smeh — ampak toliko moram pripomniti, da je bila v tej razposajenosti le mladostna razigranost in ne divjaška ali vsaj po divjaštvu delteča zloba in hudobija — kdor je torej videl in poznal Anico, vsak je prišel do prepričanja in do spoznanja, da dekleta nima v vsem svojem vedenju nič resnega. Vse je na njej samo smeh in sama šala. Kdaj se bo srečala s pametjo!

(Teško se je srečati s pametjo. Saj je dejal Prisojnikov Joža, tudi lahkoživec in veseljak svoje vrste, ko so ga doma tamle že okrog štiridesetega leta prijemali, naj bo pameten in vendar že enkrat pameten, da se še nikoli nista s pametjo srečala v tako ozki ulici, da bi se ji ne bil mogel izogniti...)

Tako je bilo tudi tistega Novega leta dan. Anica je prišla iz Ljubljane na počitnice. Zadnja leta se je sploh držala bolj v Ljubljani pri svoji teti. Zlasti, odkar je bila teta vdova. Vsaj strah ji je odganjala v njeni samoti in zapuščenosti. Doma ji tudi niso dosti branili, naj bi ne ostajala pri teti, zlasti še, ker se jim je zdelo teta precej petična in so se nadejali, da bo teta vsaj največji kos svoje petičnosti zapustila Anici. In Anica bo potem tudi bogata! Pa še kako. In če bo bogata, bo srečna, bo lahko dobila ženina in z ženinom morda še slavno ime. Gospa doktorjeva, gospa poslančeva, gospa svetnikova ali še kaj hujšega, še kaj bolj imenitnega...

Včasih jo je pa le še prijelo domotožje, zahrepenela je po domačih hribih selške doline in ni bilo drugače: za nekaj dni je morala iz meglene Ljubljane ven na vedno sveži hribovski zrak. In z njo je prišel njen smeh, za njo je hodilo veselje, spremljala jo je beseda radosti in mladostne razigranosti.

Prav takrat se oglasila tudi pri domačem župniku. Nič čudnega. Na kratek pogovor je morala vselej priti. To je bilo tako gotovo, kakor amen pri očenašu. Če bi se ne bila oglasila pri domačem dušnem pastirju in če bi ne bila spregovorila z njim vsaj par besedi, se ji je zdelo, da ni bila doma. Seveda. Bil je njen prvi veroučitelj, ob njegovem vodstvu je pristopila prvič h Gospodovi mizi, od njega je dobila nešteto podobie in v veronauku je odnašala domov najboljše rede. Spomini...

Ob koncu vselega pogovora je že bilo. Treba je bilo misliti na dom. Če ne, bi jo bili doma sprejeli z besedami: »Smo mislili, da te ne bo več domov. Da si pozabila na našo hišo.«

Takrat je izpregovorila in rekla: »Gospod župnik, za nekaj bi vas še prosila.«

»No! Kaj bo takega?«

»Za rojstni in krstni list bi vas prosila in pa za samski list!«

»Oho! Anica — nevesta! Kdaj pa bo! Še ta predpust?«

»Še ne vem dobro. — Morebiti.«

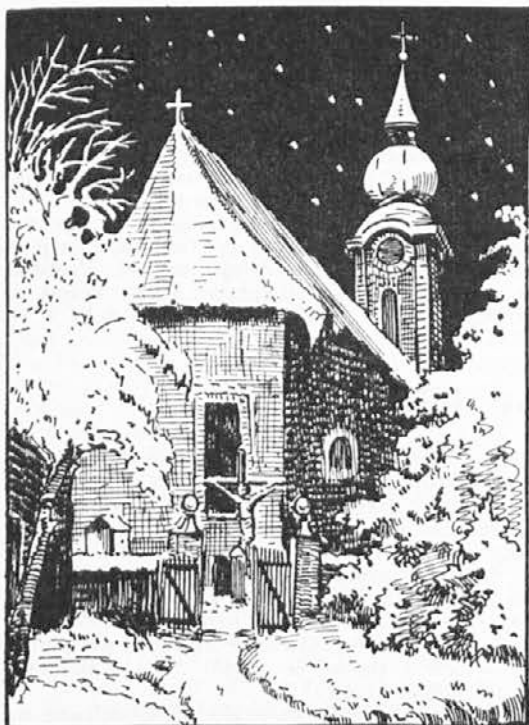
Pero je zaškripalo, in med pisanjem je dušni pastir komaj prišel do kratke besede: »Torej čestitam! Da bi bila srečna!«

»Upam, da bom.«

Potem pa je odhitela že skoro v noč.

Nekaj minut... Na župnijska vrata je nekaj poropotalo.

Odprla so se. Kakor v eni sapi je vstopila — Anica.

»Ne zamerite, gospod župnik, da še enkrat prihajam. Veste, preje vam nisem natanko povedala. Možim se, — pa ne tako kakor vi mislite... Pa vas nočem pustiti v zmoti, zato sem se vrnila... Veste, v samostan pojdem, redovnica bom.«

Če bi strela v sveti noči udarila pred župnika, bi ne bil tako začudeno pogledal...

»V samostan?! Pa ti! Anica! Ali prav slišim?«

»Prav slišite. Čisto prav, gospod župnik.«

»Pa si vso reč dobro premislila? Samostan ali pa zakon — oboje je vredno in potrebno premisleka.«

»Zadosti sem premislila. Čez štiri mesece pojdem!«

»Torej tudi tam boji srečna,« je župnik počasi spravljaj iz sebe besedo za besedo, kakor bi še ne bil hotel preav verjeti ne sebi, ne dakletu.

»Samo to še vas prosim, da bi molčali. Saj veste, če ljudje zvedo, kakšni so. Bodo že takrat zadosti zgodaj zvedeli...«

»Molčal bom,« je še vedno počasi in preišljevaje odgovarjal župnik. Še vedno se mu je dozdevala novica neverjetna.

»Pa molite zame!« je še zinila in odhitela v mrzlo novoletno noč.

Prišla je pomlad...

»Ali si že slišala,« je na Markovo jutro vpraševala Podrobarjeva mati svojo sosedo.

»Kaj naj bi slišala,«

»Martinarjeva Anica!«

»Kaj je z njo?«

»Ali še nič ne veš?«

»I, kaj pa vendar je?«

»Naša Tona je vedela včeraj povedati, da je šla v samostan.«

»No no no no! Ta bo pa že bosa!«

»Res! Naša Tona je dobila pismo. In sedaj joka in tišči za njo.«

»Kar malo naj počaka, pa bo Anica prišla k nji nazaj.«

Koliko je bilo tiste dni govorjenja! Doma in tudi po Ljubljani. Vse je preokovalo, da bo Anica kmalu nazaj. Saj taki ljudje niso za samostan. Le kakšna muha jo je pičila, da se je dala ljudem v zobe! Kaj naj le počne tam! Seveda samostan... Lačen je njene dote. Zato so jo sprejeli. O, pa bodo dali doto še radi nazaj! Oh, zakaj nekateri ljudje ne znajo porabiti denarja! Zakaj ne znajo veselo in srečno živeti! Pa počakajmo... Štirinajst dni... Pa mora biti konec njenega samostana! Veseli ljudje ne spadajo v take hiše. Če se ona ne bo naveličala samostana, se je bodo pa drugi. Misliš, da bodo tam poslušali njen smeh. Ljubi se jim, kajpada.

Take in podobne misli so se kresale in utrinjale tiste dni po raznih hišah in družinah, in vse je pričakovalo dneva vrnitve iz hiše, kjer naj bi bila doma večna žalost, večno trpljenje in večna smrt.

»Saj ne bo prestala,« se je na tihem veselila Dragonarjeva mama, ki je že v duhu gledala, kako se vračajo nazaj med svet obilni tisočaki in kako se zbirajo okrog njenega Poldeta in pomagajo reševati sinove dolgove in njeno domačijo. Sinove dolgove, posledice toliko prekrokanih noči, toliko neprespanih ur, ki so bili krivi njegovih rdeče obrobljenih oči in ki so vedno bolj pretili uničiti nekdanj bogato Dragonarjevo domačijo in trgovino. Kajpada, da bi se bili tisti denarčki, ki so zbežali z Anico v samostan, njeni hiši krvavo prillegli. Pa ne samo tisti in ne samo toliko... Če bi jih bilo še enkrat toliko!

»Štirinajst dni, pa bo konec te komedije,« so se z Dragonarjevimi vred še marsikje tolažili.

»Saj vemo! Večen smeh, večen poskok, večna radost in malo užaljenega in obupanega srca... Kdo bi vedel, kam se je v svoji visokosti zaletela in kje je nalezela! O, pa bo že prebolela. Samota, dolgčas... potem pa nazaj med svet! Hopsasa, hopsasa! In malo sramote! Pa bo zdrava, pa bo naša in Poidetova!«

Štirinajst dni!

Pa je preteklo dolgih štirinajst let...

Štirinajst let in še nekaj čez. Takrat je v zavodu dobrega Pastirja na tihem umirala sestra Leticija, res posebej vesela in radost svojih sosestra in vseh bolnikov in neboljencev. Z nasmehom, ki je veljal svetu ali pa že novemu redovnemu življenju, je prestopila njega dni prag redovne hiše, z nasmehom se je čez štirinajst let poslavljala od sveta. Komu je bil namenjen ta nasmeh? Ali prerokom tega sveta, ali že Preroku vseh prerokov, kateremu je skozi vsa leta služila, ali tistim, ki njenega veselja niso znali ali niso hoteli razumeti.

Ko prvikrat vidiš človeka, — ne sodi... Ne sodi, ne sodi...

G. M.:

Naša kri na jugu države

(Pismo študentom.)

Bil sem v znameniti cerkvi sv. Spasa v Skoplju, kjer so čudoviti ikonostasi milijardne vrednosti. Namenil sem se proti mostu carja Dušana, ko me je nenadno ustavi orožnik z »Bog daj! Gospod, vi ste pa gotovo Slovenec?« In že se predstavi za potomca znanih Einspielerjev iz Koroške ter hiti povedati, da ima že svojo hišo v Skoplju in sina v malem semenišču v Prizrenu: da je fant že v šesti šoli, in da se dobro uči. In še mnogo sva govorila, saj v tujini je prijetna človeku vsaka beseda, ki jo sliši v materinem jeziku. — Malo pozneje je bilo na neki postajici na Kosovem polju, ko je bilo treba vzeti kočijaža. Da bi bilo ceneje, se usedem v kočijo, kjer je že sedel nepoznan gospod. Beseda dà besedo in kmalu sva iz srbščine prešla na slovenščino, saj sva ugotovila, da sva oba »kranjska Janeza«. In nazadnje je ta Vrhnčan, ki že deset let živi kot uradnik v neki tovarni na jugu, ves vesel in srečen, da je našel Slovenca v teh krajih, plačal za oba sam.

S tema dvema resničnima dogodkoma hočem povedati le to, da je po južni Srbiji raztresenih vse polno Slovencev. Domovina jim ni mogla dati zadosti kruha, pa so ga šli iskati tu doli. Samo v Skoplju je nad 700 Slovencev, večinoma uradnikov in obrtnikov. V Kosovski Mitrovici živi okrog 400 Slovencev, ki so večinoma zaposleni pri velikem angleškem rudniku svinca in cinka »Trepča« kot delavci in uradniki. Nekaj naših ljudi pa je naseljenih na Kosovem polju in v Sojevu pri Uroševcu, največ kmetov in kolonistov pa je v Bistrenici, za naše ljudi v narodnem in verskem oziru tako nesrečni vasi. Posamezne naše družine pa so raztresene povsod. To so razni orožniki, financarji, delavci, zidarji, inženirji, oficirji, pa tudi kak državni uradnik, ki je moral v »Piškopejo«, pa se mu še ni posrečilo priti nazaj v planinski raj.

Ti naši ljudje so vse preveč prepuščeni sami sebi. Domovina do sedaj zanje ni storila svoje dolžnosti. Le nekaj požrtvovalnih slovenskih duhovnikov je prišlo za temi ljudmi v južno Srbijo, med njimi veliki škof Gndovec, k je tu s svojim neizmernim in ljubezni polnim delom za Boga in narod dozorel v svetnika in postal ljubljenelec vse južne Srbije. In sedaj njegovo lepo delo nadaljuje poleg drugih tudi 10 slovenskih duhovnikov z neumorno delavnostjo in požrtvovalnostjo. To je vse. Domovina kot celota se še ni zavedla važnosti dela za vsakega našega človeka, ki gre na tuje.

In zato se zbudi ti, slovensko dijaštvo, ki hočeš biti povsod v prvih vrstah obrambe narodnih in verskih svetinj! Naslednje moreš storiti brez posebnih težkoč.

Prvič: Nikar samo ne pojte one večno lepe študentovske himne: Če študent na rajžo gre, temveč se tudi vsaj za nekaj kilometrov premaknite iz Slovenije, da vas ne bodo zmerjali z zapečkarji. Slovenci na jugu vas bodo sprejeli z odprtimi rokami, saj so veseli vsakega obiska iz domačih krajev, še bolj veseli pa bodo slovenskega študenta, ki bo s prijazno besedo in razumevajočim srcem znal toliko lepega povedati, da bodo ostale vezi z domovino še tesnejše. Ljudje so tu izredno prijazni in gostoljubni in če ni pri hiši vsega, se pa pri sosedu dobi: malo paprike, hleb in turška kava, da bo tudi študentovski želodec zadovoljen. Pa ne samo pozdrave in mnogo vzpodbudnih besedi boste prinesli, temveč tudi videli in slišali boste mnogo, kar vam bo vedno koristilo. Boste vsaj zvedeli, da Kosovo polje sega od Kosovske

Mitrovica pa do Kačanika. In 8 km od Prištine boste videli lep spomenik padlim Srbom v bojih s Turki z napisom: Junacima palim za krst časni, slobodu i pravo naroda (1389—1912). Dva kilometra naprej pa je turška džamija na mestu, kjer je Miloš Obilić zabodel cara Murata. In carsko Skoplje boste videli z lepimi modernimi stavbami. (Kdaj bo v Ljubljani tako lepa ženska realna gimnazija kot je nova v Skoplju?) Pa tudi drugod po južni Srbiji je lepo in zanimivo, le odprte oči je treba imeti. Pridite dol, boste vsaj življenje tukajšnjega študenta spoznali, za katerega vzgojo se skoraj nihče ne briga in so prepuščeni ulici in ilegalni literaturi.

Drugič: Nabirajte slovenske knjige ter jih pošljite ali prinesite, da se bo slovenska beseda v naših družinah ohranila še vnaprej. Otrokom je treba slovenskega katekizma in molitvenika, kajti skušnja na Koroškem kaže, da teko meje slovenskega življa vzporedno z mejami slovenskega očenaša.

Tretjič: Dekleta, povejte pravočasno tistim tovarišicam in znankam, ki gredo v službo na jug, da je v mnogih primerih zanje bolje, da doma stradajo, kakor pa da prodajajo svoje telo in dušo na jugu. Po teh ljudeh namreč sodijo vse Slovence.

Vsi pa imejte vedno pred očmi, da živi izven Slovenije še ravno toliko Slovencev po vsem svetu kot v mejah Slovenije in da bomo kot parmilijonski narod nekaj pomenili in tudi ohranili svojo samostojnost in kulturo le, če bo vsak izmed nas res narodno zaveden. Zato moramo z vsemi našimi brati in sestrami, ki so se kot kri razlili po vsem svetu, ostati v tesnih vezeh ter jim dovajati vedno novega življenjskega soka naše govorice, šeg in običajev, našega mišljenja in slovenskega življenja. Niti en ud slovenskega narodnega telesa se ne sme izgubiti v tujini po naši krivdi. Malo nas je in v nevarnosti smo pred večjimi in nasilnejšimi, zato pa moramo biti prav vsi vedno v prvih vrstah dela in zvestobe do Boga in slovenskega naroda.

Na svidenje, dragi prijatelji, v južni Srbiji, kjer je naša kri v nevarnosti...

L. O.

Spomin iz bolnice

V tistih trenutkih sem spoznal, kako malo znam trpeti. Ničesar nisem mogel prikriti, vsako bolečino je spremljalo stokanje. Pogum, s katerim sem se vlegel na operacijsko mizo, me je zapustil. Sram me je bilo, da sem se začel kar opravičevati pred sestro. V odgovor sem dobil prijazen, odkritosrčen in sočustvujoč nasmeh.

Prve dni mi je stregla sestra, angel v človeški podobi, na katero ne bom nikoli pozabil. Vedno se je bala, da mi premalo skrbno streže. Ni mi povedala tega, a bral sem to iz obraza in njenih kretenj. In s kakšno ljubeznijo je vsak večer pripravljala oltarček za sv. obhajilo! Komaj je še stala na nogah, njene oči so bile že utrujene, a za Jezuščka je imela še dovolj moči. Nekega večera sem jo prosil, naj se ne trudi

toliko, naj gre k počitku, pa mi je skoro očitajoče odgovorila: »Saj delam za Jezuščka. Za Jezuščka ni nič preveč!« Ko so me čez nekaj dni prenesli na drug oddelek, je zvečer pritekla k meni in potožila: »Tako je dolg čas; nič več ne pride Jezušček k nam.«

Kadar se spomnim na njen smehljajoči obrazek, mi zazvene v ušesih besede: »Za Jezuščka ni nič preveč.« Vedé ali nevedé si je ta duša izbrala te besede za geslo svojega življenja. »Za Jezuščka ni nič preveč,« to je skrivnost njenega smehljajočega obraza, ki ga ne razume vsakdo.

Še eno skrivnost mi je razodela. Njen brat je bil v bogoslovju. Mati in ona sta želeli, da bi postal duhovnik. Kako je prosila Jezuščka, da bi imela brata-duhovnika. A Bog je hotel drugače. Brat je izstopil iz bogoslovja. Ali Bog ni uslišal njenih molitev in žrtev? Gotovo jih ni zavrgel. On edini ve, kolikim so molitve in žrtve te duše pripomogle do oltarja. Večkrat je še govorila o bratu, ki je izstopil iz bogoslovja, a njen obraz je ostal vedno veder in smehljajoč, čeprav je v očeh blestela solza. Tudi to žrtev, ki ni bila lahka, je prenesla iz ljubezni do Jezuščka. »Boste pa vi duhovnik, ker moj brat ne mara biti.« Sestra, ko bi le bile uslišane tvoje besede!

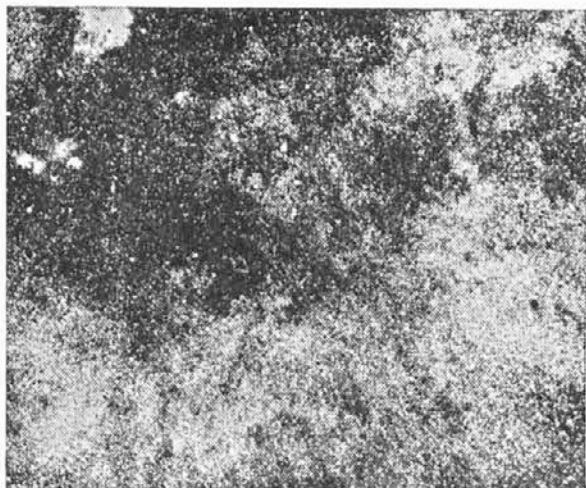
Dr. J. J.

Sodobna fizika in religija

Prav ta veda je bila često zelo neprijazna spiritualističnemu nazoru. Kdor se vedno in poklicno bori s samo materijo, nehote zgubi smisel za vse, kar ni snov. In razne teorije o razvoju vesoljstva so čisto črtale Stvarnika. Vidmar krasno pripoveduje, kako mu je Kant-Laplaceova teorija v mladosti vzela vero: »Štirinajst let mi je bilo. Mlada, žejna glava je srkala vase z neutešljivo strastjo vesoljni svet. Vsak dan ji je donal nove vpoglede v naravo, nova spoznanja. Nekje sem v tistih dneh naletel na Kantovo in Laplaceovo kozmogonijo. Pretresla me je. — Nekaj dni, morda nekaj tednov, me je razburjala, vznemirjala, opajala. Potem pa je prišla katastrofa, tistega dne, ko sem ležal v visoki travi in brez misli poslušal daljni zvon. Kakor blisk z vedrega neba je udarilo v me trpko spoznanje: Boga ni. Vse, kar se godi okoli mene, se dovršuje samo po sebi, brez tuje pomoči, brez vpliva višjih sil.« Toda ta teorija se je že davno preživela, čisto nespametno so nekateri zaradi nje izgubljali vero. Isti Vidmar pravi na strani 99: »Kant-Laplaceova kozmogonija je dolgo gospodarila v človeških glavah. V mojih otroških letih mi je vzela Boga... Danes nam je jasno, da Kant-Laplaceova teorija ni pravilna. Računi so nam dokazali, da ne more biti pravilna. Ogromni teleskopi so nam potrdili, da smo računali prav.«

Zlasti v treh, štirih važnih točkah se sodobna fizika loči od one v polpretekli dobi. Prej se je zdelo samo po sebi umljivo, da je svet večen. Materializem je podstavljal večno snov in večno gibanje. Danes se fiziki splošno nagibajo k mnenju, da gibanje ne more biti večno. Vsako gibanje suponira neko napetost, razliko v energiji, razliko v nivoju. Ura gre, ako je pero navito — napeto, voda vrti turbino, ako je razlika v nivoju, peč greje sobo, ako ima soba nižjo temperaturo. Ko se pero raztegne, ko se nivo izenači, ko je temperatura dveh predmetov ista, neha vsako gibanje, vsak tok, vsaka sprememba. Ta razmišljanja so rodila zakon o entropiji, ki pravi, da stremi energija v vesoljstvu za izenačenjem. Gibanje v vesoljstvu torej ni večno, ampak je končen proces — imeti mora torej tudi svoj začetek: Poslušajmo zopet Vidmarja: »Če je vse to res, je moral nekdo, pred bilijoni let, vznemiriti vse-mirje. Preden je začelo živeti, je moralo biti v ravnotežju, torej brez življenja, kakor nihalo, preden ga dvigneš in izpustiš... Naivno se mi zdi misliti, da je svet od nekdanj in da bo v vso večnost. Vse v njem niha. Od vselej? Ni mogoče. Nihaji so povsod od trenutka do trenutka manjši... Vsako uro je treba naviti, to vsak dan, drugo vsak teden. Svet je ura, ki jo moraš naviti vsak trilijon let. Kdo jo je navil?« Še točneje se izraža angleški fizik in astronom Jeans James v knjigi, ki je izšla tudi v slovenščini z naslovom *Tajne vsemirja*, kjer pravi: Entropija vesoljstva še ni dosegla viška. Če bi ga dosegla, bi o tem ne mogli več misliti. Še vedno naglo narašča. Iz tega pa sledi, da se je morala začeti. V končnem času se je moralo zgoditi nekaj takega, kakor stvarjenje. In malo dalje: Sodobna veda nas sili, da si mislimo stvarnika delujočega izven prostora in časa, kajti tudi ta dva sta del stvarstva, prav kakor se nahaja tudi umetnik izven svojega platna. »Non in tempore sed cum tempore finxit Deus mundum.« — Ali niso to moderni dokazi za bi-vanje božje.

Druga točka je moderni indeterminizem. Doslej je fizika smatrala sleherno dogajanje za enumno determinirano po determiniranih vzrokih. Kdor bi imel točen vpogled v trenutno stanje vesoljstva, bi lahko, ako bi bil dovolj bistrega

Vsemirje.

kakor zavarovalnica lahko vnaprej pove, koliko zavarovanih poslopij približno bo pogorelo, dasi o nobenem konkretnem poslopiju ne ve, kaj se bo z njim zgodilo. Rezultat je determiniran, posamezni dogodki, ki ga tvorijo, pa ne. Vsi znanstveni zakoni, ki so bili ponos scientizma, so se izkazali samo za približna pravila, ki pogodijo osrednje rezultate, za statistične zakone. Ali je ta indeterminizem, ki zanika kavzalnost, pravičen ali ne, to je drugo vprašanje, z njim se bomo nekoliko bavili ob drugi priliki. Tukaj nas zanima samo, kako ta teorija, ki je postala splošno mnenje sodobnih fizikov, kakor priznava celo determinist Planck, kako ta teorija vpliva na svetovni nazor znanstvenikov. In zanimivo, da ta teorija, ki jo bomo, kakor mislim, iz čisto znanstvenih in filozofskih razlogov morali odkloniti, večinoma, ako izvzamemo našega Vidmarja, zelo pozitivno vpliva na svetovni nazor. Fizik je prej, ves zakopan v svoj determinizem, zelo nagibal k temu, da zanika svobodno voljo in čisto duha vobče. Vsekakor pa Bog, ki bi ne bil svobodno bitje, ne bi bil Bog. Danes si je oddahnil. Svobodno voljo, ki jo je doživljal v sebi, lahko tudi teoretično prizna, saj niti materialno dogajanje ni determinirano. S tem je tudi zasigurana znanstvena vrednost etike, ki si je ne moremo misliti brez svobodne volje. Tako pravi n. pr. L. de Broglie, vodilni francoski fizik: »Filozofi pa naj presodijo, v koliko lahko te nove ideje — namreč indeterminizem — izpolnijo prepad, ki je doslej tako čudno ločil fizikalni svet od moralnega, ki se mu je moralni determinizem tako slabo prilegal.« Indeterminizem je modernemu fiziku most od stvarnega k duhovnemu svetu.

Še več. Materija sama se je zblinila v rokah modernega fizika. To zlasti poudarja že omenjeni James Jeans. Zadnji delci snovi se namreč javljajo na čisto protislovne načine: zdaj kot golo valovanje — nekaj čisto teoretičnega, matematičnega — saj ni ničesar, kar bi valovalo, zdaj zopet kot delec. Zato sodobna fizika rada odklanja atomske modele kot plod domišljije in se zanese samo na matematiko.

Sploh se moderna fizika ne more dovolj načuditi, kako matematične teorije, ki jih je človeški genij izdelal tekem stoletij nekako na prazno, zgolj da zadosti svojemu logičnemu gonu, se dajo nepričakovano vse obrniti na izkustvo. Tudi iracionalna in imaginarna števila. Recimo $\sqrt{-1}$, ki ga je danes povsod polno. »Po vsem dosedanem izkustvu,« pravi Einstein, »imamo pravico trditi, da je narava realizacija tega, kar si more matematik zamisliti kot matematično najenostavnejšega.« Zato prihaja Jeans do zaključka, da vesoljstvo v svojem jedru sploh ni nič materialnega v tem smislu, kakor nam to pravi grobi videz, ampak nekaj matematičnega, miselnega, objektivacije božje misli. Poslušajmo ga samega: »Danes smo si precej edini v tem — in kar se tiče fizike skoraj čisto edini, da se znanstveni tok bliža nemehanični realnosti; svet se nam vedno bolj razodeva kot velika misel in ne več kot velik stroj. Zato se tudi duh v kraljestvu materije ne čuti več kot slučajni vsiljivec; počeli smo slutiti, da je treba pozdraviti v duhu prej stvarnika in vladarja materialnega vesoljstva. To seveda ni naš individualen duh, ampak Duh, v katerem bivajo atomi, ki so rodili tudi našega duha, kot zamisli.« — In na drugem mestu: »Najpravičneje, dasi še vedno nepopolno in nezadostno, si še predstavljamo svet, ako si ga smatramo

duha — Laplaceov duh —, za vso večnost vnaprej določil ves potek dogodkov v vse podrobnosti, podobno, kakor že sedaj astronom določa gibanje nebesnih teles, sončnih in luninih mrkov itd. Sodobna fizika pa pravi, da je bil ves ta nazor iluzija. Zadnji, doslej odkriti delci, ki so osnova vesoljstva, so pri svojem gibanju čisto indeterminirani, da, svobodni. Zato je za poedini elektron, recimo, čisto nemogoče, ne samo praktično, ampak načelno nemogoče, napovedati bodoče stanje. Le koder imamo opraviti s snovjo, ki jo tvori milijarde tolikih delcev, tedaj se nam zdi proces determiniran, ker ne opazujemo več posameznih dogajanj, ampak rezultanto, prav

za čisto misel, za misel Bitja, ki ga moramo imenovati, ker pač boljšega izraza nimamo, Matematičnega misleca.« Takih izjav je v Jeansu vse polno. Tudi pri Eddingtonu najdemo mnogo podobnih mest, enako pri mnogih drugih manjših. Moderna fizika torej ni samo religiji zelo prijazna, ampak podaja po nekaterih svojih najslavitejših zastopnikih naravnost dokaze za bivanje božje in za stvarjenje sveta.

Janko Mlakar:

Magdina žrtev

Igra iz dijaškega življenja v šestih slikah.

Osebe:

Gospa Zoranova, vdova.

Magda, Stana in Nada, njeni otroci.

Boltarca, posestnica v Stari Fužini.

Milka in Lojze, njena otroka.

Hren, profesorica.

Vera Bogatajeva, Tjaša Staretova, Angela Vidičeva,

Silva, Justa, Breda in druge dijakinje.

Prva slika se vrši na vrtu pri Boltarici, druga v mestnem parku, tretja v šoli, ostale tri pri Zoranovih.

Prva slika

Vrt. V ozadju gorska scenerija. Na levi miza in dva vrtna stola. Na desni klop. Magda sedi na stolu s knjigo v rokah in gleda zamišljeno nekam v daljavo.

Boltarca (pride z mlekom, ki ga postavi na mizo): Pa kar sami in vam ni nič dolgčas?

Magda: Kako mi bo tu v Bohinju dolgčas? Pred seboj imam jezero, krog in krog gore in teh se nikdar ne naveličam. Poglejte, Boltarca, kako je danes Triglav lep.

Boltarca: Ali vas mika kaj gor?

Magda: Ne, ker vem, da je to zame nekaj nemogočega.

Boltarca: Pa vam ni hudo, ko vidite, kako hodijo vaše vrstnice na izlete, se žogajo, veslajo in se kopajo, vi pa vsega tega ne smete?

Magda: Ne, ni mi hudo. Držim se tega, kar nam je naš katehet rekel. »Dekleta,« je dejal, »ne glejte tistih, ki imajo več kakor ve, marveč tiste, ki imajo manj. Tako boste zadovoljne s tem, kar imate.« Koliko je deklet v mojih letih, ki so priklenjene na posteljo, jaz pa se lahko izprehajam, se vozim po jezeru in uživam vso krasoto, ki jo vidim okoli sebe, čeprav sem bolna.

Boltarca: Le pogum, Magda, pa boste ozdravili in še hodili po gorah, katere sedaj gledate samo iz vznožja.

Magda: Ozdravila? Upanje imam, pa stoji bolj na slabih nogah. Kadar začno zdravniki koga pošiljati sedaj na morški sedaj na gorski zrak, je že v precej slabi koži. Vsak dan molim k Mariji, da bi mi izprosila pri Bogu zdravja. Če bo pa treba umreti, bom videla v tem božjo voljo... Letos bi bila delala maturo, pa

Bohinjsko jezero

sem morala zaradi bolezni izostati iz šole. Morda me bo pa Bog poklical k maturi... k zadnji skušnji.

Boltarca: Magda, kje neki ste se vi vzeli? Vaša sestra se tako malo meni za Boga, molitev in cerkev, vi pa...

Magda: Stana? Boltarca, vi ne veste, kako je bila pobožna, ko je hodila v osnovno šolo. Da, še v prvih gimnazijskih razredih je bila zelo dober otrok. Odkar se je pa seznanila s Staretovo Tjašo, je pa postala v verskem oziru res precej mlačna. Tjaša jo je čisto pokvarila.

Boltarca: Zakaj jo pa pustite z njo hoditi?

Magda: Saj sem ji branila, pa ne pomaga nobena beseda. Mami se pa še dobro zdi, da ima prijateljico iz tako bogate hiše. Ima pa Tjaša neko čudno prilčno silo. Katere se loti, vsako pridobi zase. Tako je zbrala v šoli krog sebe že cel krožek deklic.

Boltarca: Ali pride večkrat k vam, kadar ste v Ljubljani?

Magda: Bolj redko. Vi se gotovo bojite za Milko, da bi preveč z njo ne prišla skupaj? To naj vas pa nikar ne skrbi! Tjaša se čuti kot višješolka vzvišeno nad učenko prvega razreda trgovske šole.

Boltarca: Najrajši bi videla, da bi je sploh ne pogledala. Kajne, Magda, saj boste pazili na Milko? Vi ne veste, kako se bojim, da bi se ne pokvarila v Ljubljani. Povem vam odkrito, da bi je ne dala k vam na stanovanje, če bi ne imela tako velikega zaupanja v vas, da se boste zanjo brigali.

Magda: V tem oziru ste lahko brez skrbi. Jaz bom že pazila, da se bo Milka učila in da ne bo prišla v slabo družbo.

Boltarca: Pa v Marijino družbo jo zapišite!

Magda: Na to sem že sama mislila. Če bom zdrava, bo kar z menoj v našo kongregacijo hodila; če ne, pa z Nado, kakor bo hotela.

Gospa Zoranova (pride): Dobro jutro, Boltarca.

Boltarca: Dobro jutro, gospa. Danes imamo pa lepo vreme.

Gospa: Da, prav lepo imamo. Magda, ali bi ne šla z menoj k jezeru? Kajne, Boltarca, kako naša Magdica dobro izgleda, odkar smo v Bohinju? Čez kak teden bo že lahko šla s Stano in Tjašo na Vogel. (Magdi:) Ali si že pila mleko?

Magda: Prav sedaj ga mi je Boltarca prinesla. (Začne piti.)

Boltarca: Z Bogom, gospa. Moram za plevice pripraviti malico.

Gospa in Magda: Z Bogom! (Boltarca odide.)

Gospa (sedé k Magdi): Tjaša nas je povabila na izlet k Savici. Peljali se bomo z avti. Če bi ti ne hotela k slapu, bi nas pa kar spodaj počakala.

Magda: Ali bo večja družba?

Gospa: Da, Sommersteinovi pojdejo tudi.

Magda: Oh, mama, ne zameri, potem pa ostanem rajši doma. Ta družba ni zame. Pa te Sommersteinove gospodične, kako se oblačijo! Drugega nimajo na sebi kakor hlače in nekake rute na prsih. Hrbet imajo pa popolnoma gol. Poleg tega so pa še tako debele in zavaljene. Čudno, da se same sebi ne studijo.

Gospa: Kaj se hoče? Je pač taka moda.

Magda: Taka moda! Potem so pa zamorke v pragozdih v svojih kratkih predpasnikih iz ličja najmodernejše oblečene.

Milka (pride s šopkom): Klanjam se.

Gospa: Dobro jutro, Milka! Pa s šopkom?

Magda: Milka, te cvetice si pa gotovo meni prinesla?

Milka: Da, za vas...

Magda: Še vedno se zmotiš!

Milka: Zate sem jih natrgala, prav v skalah pod Studorom.

Magda (vzame šopek): Najlepša hvala, Milka! Kaj tako daleč si že bila?

Milka: Da, v Srednji vasi sem imela nekaj opraviti.

Gospa: Potem si pa morala zgodaj vstati. No, pri nas v Ljubljani te ne bo nihče pred sedmo budil. Ali se kaj veseliš na Ljubljano?

Milka: Da, gospa. Najbolj zato, ker bom lahko vedno z Magdo skupaj. Seveda, v začetku se mi bo že nekoliko tožilo po domu in...

Gospa: Oh, na to boš kmalu pozabila. Saj je vendar v Ljubljani lepše kakor tu v Fužini, zlasti še pozimi. Tam imamo kino, gledišče, promenado, lepe izložbe... Ali si že bila kdaj v kinu?

Milka: Da, na Jesenicah, ko sem hodila v meščansko šolo.

Gospa: Katere filme si pa videla?

Milka: Kristusovo trpljenje in Malo Terezijo.

Gospa (posmehljivo): In drugega nič?

Milka: Nič. Stanovala sem pri teti, pa me ni rada pustila v kino.

Gospa: No, to je lepa teta. V Ljubljani boš pa lahko šla, kadar boš hotela, z menoj ali pa s Stano.

Milka: Magda, ali ti ne greš nič v kino?

Magda: Bolj redko, (smehljuje) čeprav nimam tako stroge tete kakor ti. Sploh pa, Milka, čim manj hodiš v kino, tem bolje je zate. Lahko bi se v njem še pohujšala.

Gospa (nejevoljno): Oh, Magda, pri tebi je pa vse pohujšljivo. Včasih si pa res nekoliko prenapeta.

Magda: Ne, mama, nisem prenapeta. Ali ni veliko filmov, ki niso za mladino? Sicer pa, Milka, kadar bo res kak lep film, ga boš šla z menoj gledat.

Stana gre večinoma s Tjašo. To pa ni družba zate.

Boltarca (pride): Milka, kaj nič ne slišiš? Dvakrat sem te že poklicala. Treba je nesti malico. Plevce že gotovo gledajo, od kod boš prišla.

Milka: Že grem, mama. Z Bogom, Magda. Klanjam se, gospa.

Gospa in Magda: Z Bogom, Milka. (Boltarca in Milka odideta.)

Magda: Mama, oprost! To pa ni bilo prav, da si Milki pripovedovala o kinu, gledišču in promenadi. Boltarci bi gotovo ne bilo všeč, če bi te slišala.

Gospa: Saj sem le zato tako govorila, da bi Milka šla rajši z nami v Ljubljano, ko je tako na dom navezana. (Vstane.) No, ali pojdeš k Savici?

Magda: Lepa hvala, mama, ne grem. (Za odrom zakriči Tjaša.)

Stanin glas (za odrom): Lojze, zakaj si to naredil?

Lojzev glas (za odrom): Da bo bolj rjava.

Deklin glas (za odrom): Prav je naredil, da jo je popleskal, to prasicco. Zakaj pa hodi taka po vasi?

Gospa (hiti v ozadje): Kaj pa imajo? Kdo pa kriči? (Tudi Magda vstane in gre počasi proti izhodu iz vrta. Gospa odide za oder.)

Nada (prileti vsa razigrana): Magda, Magda!

Magda (jo ustavi): Kaj se je pa zgodilo, da si tako vesela?

Nada (med smehom): Magda, to je pa za počt, prav za počt. Tjaša pride v kopalni obleki na dvorišče, kjer Lojze ravno pleska ograjo s katranom. Ko je šla mimo njega, jo oplazi s čopičem po golem hrbtu. Ko bi videla, kakšen hrbet ima! Kakor Zulukafer. No, sedaj bo vsaj zadosti rjava. Magda, ali gre katran proč?

Magda: Mislim, da, če se takoj izmije.

Nada: Škoda!

Magda: Nada, to pa ni lepo, da si tako škodoželjna.

Nada: Saj nisem. Tjaša bi bila rada kolikor mogoče rjava. Katran naj pusti na koži, pa bo. Privoščim ji torej to, kar si sama želi.

Gospa (se prijezi): To je pa nezaslišano, kaj si ta smrkolin upa. Gre in ti pomaže Tjašo s katranom po hrbtu. To je že višek nesramnosti!

Magda (sede na klop): Oprosti, mama, višek nesramnosti je pa tudi to, če pride Tjaša iz kopalniške v kopalni obleki skozi vas.

Stana (pride ogorčena): Naravnost nesramno, kar si ti ljudje upajo.

Magda: Mislim, da je še bolj nesramno, če hodijo letovišcarke skoraj gole po javnih potih.

Stana (pikro): Seveda, ti imaš vedno svoje posebno staroversko mnenje. Mama, ali veš, kaj je rekla dekla Tjaši?

Nada (hitro): Da, prasicca. Saj je res. Zakaj pa hodi taka okoli? Tjaša naj bi ostala v vodi, pa bi ji nihče nič ne rekel.

Gospa (Nadi): Molči, če te nihče nič ne vpraša. (Stani): Kje pa je sedaj Tjaša?

Stana: V našo sobo se je šla preoblečt. Ker ne more taka skozi vas, sem ji jaz posodila obleko.

Nada: Zakaj pa ne more skozi vas? Saj je sedaj bolj oblečena, kakor je bila prej! Ker je po hrbtu popleskana, bo vsak mislil, da ima tako bluzo.

Gospa (karajoče): Nada!

Tjaša (pride): Kaj takega se pa še ni primerilo. Naj mi le pride ta pobalin v roke. Gospa, ali se mi bo še dolgo poznalo na hrbtu?

Nada: Bodi brez skrbi, Tjaša. Katran sploh ne gre proč. Ljudje bodo mislili, da si tako od sonca ožgana in te bodo zavidali za tvojo lepo temno barvo.

Stanka: Nada, takoj se mi izgubi, če nočeš dobiti po ustih!

Nada: Če lahko izbiram, se rajši izgubim. (Se obrne, da bi odšla. Ko pa zagleda, da prihaja Boltarca, ostane na odru.)

Stana: Slišite, Boltarca, to je pa že nesramno, kar je vaš Lojze naredil Tjaši.

Boltarca: Lojza ne bom zagovarjala. Mislim pa, da je tudi gospodična nekoliko kriva, ker hodi tu okrog v kopalni obleki. Mi tega nismo navajeni.

Tjaša: Se pa navadite. Boltarca, jaz odločno zahtevam, da Lojza strogo kaznujete, deklo bom pa naznanila orožnikom.

Boltarca: Gospodična, rajši ne. Orožniki se vam bodo smejali, če ne v obraz, pa za hrbtom.

Gospa (Boltarci): Jaz tudi mislim, da bi bilo prav, če bi fanta potegnili za ušesa. Deklo pa poučite, kako se mera obnašati nasproti letoviščarjem, od katerih Fužina tako rekoč živi.

Boltarca: Gospa, to pa že ne bo res. Če bi od letoviščarjev živeli, bi kmalu od lakote pomrli. Kar se pa vas tiče, gospodična, (se obrne k Tjaši) je najbolje, da o vsem tem molčite, sicer se bo razneslo po vsem Bohinju, da ste bili s katranom popleskani, in vsi vam bodo privoščili. Drugič se pa oblecite, kadar pojedete v Fužino.

Tjaša: Vaših nasvetov ne potrebujem. Hodila bom pa še v kopalni obleki okoli in če se ves Bohinj postavi na glavo.

Boltarca (ogorčena): Če vas ni sram, kazati svojo nagoto, da se dekleta zgražajo, fantje pa se smejejo in nesramne opazke delajo, je to vaša stvar. Povem vam pa, da na moj vrt ne boste več prišli, če ne boste oblečeni.

Tjaša (razjarjena): To je pa že prenesramno, da se predrznete meni kaj takega reči, vi... vi, neizobražena kmetica.

(Dalje.)

Ali so bili naši kulturni delavci verni

France Jesenovec

15. Fran Levstik (1851—1887).

Fran Levstik je bil začetnik, duša in voditelj mladoslovenske generacije. Zato si je predvsem treba ogledati njegove odnose do Boga, vere in cerkve.

Levstik je bil človek s slovenskega podeželja, zato ves preprost in naraven. Na svet in življenje je gledal z očmi ljudstva racionalistične etike. V pesmih je rad razmišljal o teh vprašanjih in izpovedoval svojo vero (n. pr. v pesmi »Ura«). V teh izpovedih je gledal človeka in stvarstvo kot nekaj totranskega in zato minljivega. Zlasti v svojih mladih letih je bil Levstik prepričan, da je s smrtjo vsega konec.

»Kar rodi natura,
vse enkrat miní.« (Pesmi 1854, 60.)

Smrt mu je dosledni zaključek vsega življenja na zemlji. To je bila za Levstika preprosta rešitev vseh svetovnonazornih vprašanj, v metafizično problematiko pa se trindvajsetletni Levstik ni kar nič poglobljal. V smrt se vse izlije, potem pa je konec:

»Vse reke in vode v morje tekó,
Človeka vsacega v zemljo nesó.« (Zvon 1870, 516.)

Tako je mislil torej tudi še pri štiridesetih letih svojega življenja. Potemtakem bi mogli imenovati njegov svetovni nazor docela materialističen. In iz tega nazora je izvajal tudi povsem materialistični zaključek za človekovo življenje na zemlji ter zapisal znane stihe:

»Kedar srce prazno,
hladna bode kri,
takrat se kesajmo,
prej se treba ni!«

Kljub tem in podobnim izpovedim pa seveda Levstik ni bil kak dosledni grobi materialist. Nasprotno, idealist je bil vseskozi, le da tega svojega idealističnega svetovnega nazora v tisti dobi ni zasidral na pravem viru — v Bogu. Sicer pa je vse njegovo lepo življenje en sam velikanski boj za zmago idealov v slovenskem javnem življenju, za zmago resnice v našem družabnem in kulturnem življenju, torej boj proti zavijanju, laži in hinavstvu. V resnici, samo resnica je

bila za Levstika večna, samo ta po njegovem mnenju ne umre, samo do nje smrt nima dostopa, čeprav umre vse drugo na svetu.

O religioznih vprašanjih pa Levstik ni dosti razmišljal, ni se poglobljal v vprašanja o večnosti, onostranstvu in o božji bitnosti. Zato tudi o veri in cerkvi ni govoril, ugotoviti pa je treba, da jih tudi napadal ni nikoli. Podobno kot Prešeren je vero in cerkev imel za stvarni resničnosti (bil je realist vseskoz!) in se je verskih simbolov kakor Prešeren zelo rad posluževal v svojih pesnitvah. Vendar pa je bil svobodomislec takratne meščanske posvete smeri. Zato kot racionalist obenem z Bleiweisom ni mogel trpeti verskega praznoverja že kot mladenič. Pozneje pa je bil iz istega vzroka zelo oster nasproti Jeranovi ozkosrčnosti, zlasti glede lepe umetnosti in njenih del. Torej ni bil Jeranov nasprotnik zaradi vere, ampak samo zato, ker je mislil, da Jeran s svojimi nazori zavira narodni napredek in napredek našega kulturnega življenja sploh.

Kot smo pa že v splošnem poglavju v Mladostlovcih ugotovili, velja še posebej za Levstika, da namreč ni bil dosleden svobodomislec. Zlasti v njegovih pesmih je mnogokrat udarjala na dan verska vzgoja slovenske katoliške matere. Saj je Levstik pesnil celo svete pesmi, s katerimi je eo ipso izpovedoval, da mu je religija nadnaravna rešitev življenjskih vprašanj, da je preprosto veren kristjan. Saj poznate njegove tovrstne pesmi: Božična pesem, Na sv. Roka dan in druge ter njegov prevod Državinove ode Bog. Kot preprost človek spoznava Levstik svojo človeško slabost in ničevost in priznava Boga-Stvarnika:

»Vse je ničeno! Ti jedin si večn,
Ti začetnik, ti hranitelj moj!«

Bog mu je torej začetnik stvarstva in tudi vladar sveta. Zato se pesnik zateka k Njemu po pomoč in rešitev v stiski, n. pr. v pesmi Reši nas zlega (1868), v kateri prizna proti prejšnjemu materialističnemu nazoru — večnost in dušo in Boga:

»In kedar se nagne dan telesni,
Da mračil se bode zemski kot,
Stalo srce, gasnil blisk očesni,
Duh ostavljal bode kočo zmot,
Slast ostavljal, strast življenja tega:
Takrat, Oča, Ti pri meni stoj;
Ti me brani, Ti me reši zlega,
Ti me v rajski dom pokliči svoj!«

Čista in iz srca prihajajoča molitev katoliškega vernika! Tak je bil torej Levstik pozneje, v zrelih letih, tako da moramo reči, da je istočasno priznaval Boga, a obenem izpovedal svoj prejšnji materialistični nazor, da je s smrtjo vsega konec. (Glej zgoraj »Zvon« 1870!) Torej utegnemo ugotoviti dvojje v Levstiku: od doma, od matere in domače vzgoje in kot preprost slovenski človek je véroval v osebnega Boga in pel in molil k njemu, a v njegovo dušo se je zalezla obenem mladostna vzgoja iz knjig in takratnega javnega svobodomiselnega življenja. In oba nazora, idealistični in materialistični, sta živela v njem iz mladostnih let v zrelo dobo in oba sta udarjala ob različnih priložnostih na dan, sedaj ta, sedaj oni. Torej je v njegovem svetovnem nazoru globoka nedoslednost in razklanost! In prav ta nedoslednost in razklanost je značilna za vso mlado slovensko generacijo. Naša slovenska katoliška mati je pač silno globoko zasejala verske resnice v srca svojih sinov! To seme utegne začasno zamoriti tuja knjižna vzgoja in učenost, za stalno pa nikoli nikjer. Levstik in z njim vsa mlada slovenska generacija nam to zelo jasno in nedvoumno potrjujeta.

Nekaj povsem drugega pa je Levstikov nastop proti Jeranovcem (katehetu Globočniku in drugim), torej proti ozkosrčnežem, ki so preganjali in zaprli njegove pesmi 1854 za dvanajst let, češ da so »pohujšljive in bogokletne«. Proti tem očitkom se je po vsej pravici zagovarjal s tisto pesniško svobodo, ki opeva čustva in misli, torej tudi ljubezen v pravih in dostojnih mejah, ki so sedaj ožje, sedaj širše, kakršna je pač zrelost tistega, ki jih bere. Ni pač vse za vsakega!

Posebno poglavje pa je Levstikov življenjski zaton. Zadnja tri leta pred smrtjo je zašel Levstik v duševno potrtost in postal pretirano pobožen. V tej veliki pobožnosti se je premnogokrat boril s svojim Bogom, molil noč in dan in hodil pogosto v cerkev, vsak dan k sveti maši in še čez dan so ga pogosto videli v cerkvi z molitvenikom ali rožnim vencem v roki. Iz teh hudih duševnih borb ga je Bog poklical k sebi in Levstik se je vrnil k večni Resnici, ki ji je vdano služil in mu je bila vrhunec vsega dela in prizadevanja v zemeljskem življenju. (Dalje.)

Zavodar

Hublet-Anžič

Ilustriral F. Mežan

Pater listek počasi zgane in zapazi, kako ga mali tovariš zaskrbljeno gleda.

»Kaj je novega, stric?«

»Tvoj očka mi piše.«

»Ali je mami boljše?«

»Ne... Poslušaj me, fantič moj ljubi, in pameten bodi!«

»Mama je umrla!«

»Ne, to ne. Pač pa se ji je poslabšalo in bo morala jutri prestati malo operacijo, pa bi te rada prej še videla.«

»Ali res? Ali jo bom še videl, stric Štefan?«

»Kakor hitro bomo tam.«

»Pa je operacija nevarna?«

»Seveda je to resna stvar, a zaupati moramo in vse prepustiti Bogu, naj se zgodi njegova volja, ne, Albin?«

»Oh, seveda, seveda, oh, mama!« stoka ubožec.

Pater ga stisne k sebi in mu šepeta mirno, prisrčno in bodrilno. Nazadnje pa mu pravi:

»Zdaj pa, moj junaček, računam nate; ostani miren, ne razburjaj se in junaško premaguj svoje skrbi! Saj boš, ali ne?«

»Bom, stric, bom.« Patra prime za roke in mu jih poljubljuje, potem pa se nasloni nanj in se ne zgane.

Avto je divjal skozi noč z grozno brzino, končno pa zavil v drevored in se ustavil pred hišo.

Stric Jože, brat mame in strica Štefana, je potnika čakal v veži in jima pomagal sleči kožuhe. Obenem pa je povedal, da je bolnici res tako, kakor je pisal gospod Grom; bil je namreč zdravnik.

»Kje pa so Bernard in sestrice?« vpraša Albin.

»Pri meni. Teta Betka je pri njih.«

Ko je šel po stopnicah, je Albin nemirno gledal okoli sebe. Vsa hiša je bila tako čudna. V veliki sprejemnici je bilo kakor v gradu speče Trnuljčice. Šofer strica Jožeta je smrčal na neki klopi, več poslov pa je dremalo po naslanjačih. Velika ura na stopnišču, ki je tako prijetno bila, je bila ustavljena. In usmiljenka, ki je prišla mimo, je še enkrat priporočila največjo tihoto.

Gospod Grom ju je čakal vrh stopnic. Ubogi očka! Oči ima vse rdeče, lice pa se mu je v nekaj tednih postaralo! Albin se mu je vrgel v objem in oba sta se stiskala, ne da bi mogla spregovoriti. Ubogemu možu pa se je poznalo, v kolikšno tolažbo mu je, da je prišel tudi pater Kovač. Stopi k njemu in mu na vso moč stisne roko:

»Štefan, prav lepa ti hvala, da si prišel! Zelo si mi potreben v tej uri. Janja vaju že težko čaka. Pojdimo k nji!«

Gospa Gromova je dremala. Bila je bleda ko platno, oči je imela zaprte in nič ni kazalo, da bi zapazila Albinov приход. Ko pa jo je fantič rahlo poklical: »Mama!« je obrnila glavo k njim in se nasmehnila:

»Albin — sinko moj — vendar enkrat!«

Gospod Grom je narahlo potisnil fantka na rob postelje, da bi ga mogla poljubljati in milovati. Zdelo se je, da jo poživlja, ko ga ima tako blizu.

»Vso noč si potoval, srček moj. Gotovo si zelo truden!«

»Najbolj sem vesel, da sem pri vas, mamica!«

»Albin moj, vedno sem se lahko nate zanesla. Vedno sem sanjala, da naredim iz tebe dobrega človeka in gorečega kristjana, kakor je tvoj oče. Mož dolžnosti

moraš postati, očka moraš iz srca ljubiti, pa angel varuh boš bratoma in sestram. Saj boš, kajne?» »Da, mama.«

»Nikoli ne pozabi, da te je tvoja mama ljubila, ker si najstarejši, ljubila iz vsega srca...«

Dolgo ga je stiskala k sebi. Ko je pa videla, da mu oči same od sebe lezejo skupaj, ga je oče odpeljal v posteljo v sosedni sobi in pustil pri ženi patra Štefana, naj še on kot najboljši brat in duhovnik govori s svojo sestro in jo okrepča.

Albin ni dolgo spal. Ko se je prebudil, se je takoj čisto narahlo splazil k bolnici, kjer je očka še vedno bedel, stric Štefan pa dremal v naslanjaču. Ko je bila ura osem, je še dolgo poljubljaval mamo, potem pa odšel v domačo kapelo, da pripravi oltar za mašo patra Kovača.

Na stopnišču je srečal več zdravnikov, oblečenih v dolge bele halje. Vodil jih je stric Jože. Ko se jim je umaknil, da so mogli mimo, se je prvi med zdravniki, visoke postave in veselega lica, ustavil in mu rekel:

»Odkod pa ti, fantek?«

»Od mame, gospod. Kajne da jo boste ozdravili?«

Profesor se ugrizne v sive brke, poboža fantiča po licu in resno odgovori:

»Seveda, gotovo ti jo ozdravimo! Ti pa glej, da boš dobro molil zanjo, pa tudi za nas!«

»O, hvala vam!« se je oddahnil Albin in mu poljubil roko, »hvala!«

Tam zgoraj je človeška vednost vpregla vse sile, da reši življenje, v tili kapelici pa je tedaj pater Kovač začel sveto daritev, ki sta jo spremljala gospod Grom in Albin.

Dve neskončni uri sta pretekli, potem šele je stric Jože, ves žareč od veselja, prišel v sprejemnico. Skočil je k svaku in ga objel:

»Andrej, zahvalimo Boga! Operacija se je popolnoma posrečila in stari profesor je ves iz sebe. Pravi, da bo Janja v treh tednih že hodila, samo če ne bo še kaj drugega prišlo neavzkriž. A jaz bom nanjo tako skrbno pazil, da se ni ničesar bati.«

Pod varstvom usmiljenke mama sladko spi. Albin jo je obiskal. Ko se je zbudila iz omotice in odprla oči, se mu je nasmehnila in mu nekaj rekla, on pa jo je prav narahlo in ljubeče poljubil na čelo. In zdaj je pomirjen.

V obednici stopica okoli mize in skrbno pazi, da je vse v redu. Saj mora goste častiti, ko pa mama ne more. Zato teti Betki pomaga, da mizo okrasita s cvetjem in določita prostore, preden se zdravniki vrnejo. — So že tu. Učeni stari profesor sleče belo haljo in je tako prijazen, da se Albin ne more premagati in se mu vrže okoli vratu, da se mu zahvali, ker mu je rešil mamico.

»No, no!« pravi krasni človek, ves zmeden in ves srečen. »Si že priden, fantek moj! Toda tvoje mame nisem rešil samo jaz! Prav gotovo si k dobremu Bogu molil kakšno vsemogočno molitvico! Prav zares,« se obrne k patru Štefanu, »današnja operacija je bila ena izmed najbolj nevarnih, pa tudi najbolj uspešnih, odkar sem zdravnik, in to je že dolgo. Zato sem prepričan, da so molitve, ki so se za bolnico opravljale, prav zelo pomagale, da se je vse tako srečno izteklo.«

»Kajne, da jo boste ozdravili?«

VI.

Zavist zaradi nagovora.

Albin je še nekaj dni ostal pri mami, se vrnil v zavod, tam pa se prijatelju Lipcu in tovarišem zahvalil, da so molili za njegovo mamo.

»Zaradi vaših očenašov in zdravamarij je mama ozdravela,« je rekel Lipcu, »zato bom svojim tovarišem do smrti hvaležen. Dostikrat sem jih že razjezil s svojo

razposajenostjo, odslej bo drugače: ne bom se več tepel z njimi in trdno sem sklenil, da bom krotak, potrpežljiv in ljubezniv. Celo na to sem mislil, da bi naredil zaobljubo!«

»Neumnost! Preveč si domišljaš, ker tega ne boš mogel držati!«

»Kaj? Domišljam si? Salament, to je pa že preveč! Ali misliš, da nimam nobene volje?«

»Saj tega ne pravim! Samo predobro te poznam. Kakor po navadi, se boš spet razjezil, preden boš pomislil, potem ti bo pa žal.«

»Kakor po navadi! No, veš kaj! Za koga me pa imaš? Ali si morda celo upaš —«

Jože se je glasno zakrohotal, tako da je Albin kar umolknil.

»Hohohoho! Ta je pa lepa! Taki lepi sklepi, pa se že spet skoraj togotiš! Hohoho!«

Veseljak je debelo pogledal, potem pa se še sam začel smejati.

»Saj imaš prav! Kako sem neumen! Jeza me je spet premagala. Čisto sem pozabil na Pankracija.«

»Pankracija?«

»Da. Saj si že čital Fabijolo?«

»Ne.«

»To je tako lepa knjiga. Mama mi je rekla, naj ji za zabavo preberem nekaj strani. In moram reči, da mi je za zgodbo Tarcizijevo še najbolj ugajala ta Pankracijeva.«

»Povej mi jo!«

»Rajši ti jo preberem, saj jo imam pri sebi.«

Odpre torej knjigo pri drugem poglavju, kjer mladi Pankracij svoji materi pripoveduje, kako ga je nek brezsrčen tovariš izzival in klofotal, kako pa mu je sam kot kristjan rajši plemenito odpustil, kakor pa da bi se nizkotno maščeval. Malega Albina je pripovedovanje tako navdušilo, da se mu je kar glas tresel. Ko je prišel do tja, kjer Korvin Pankracija zmerja, so mu oči kar žarele in pest se mu je stiskala, kakor da hoče krivca kaznovati. Bral je:

»O mati, kako mi je kri vzkipeła, kako mi je srce razganjalo prsi! Kar slišal sem, da mi neki glas na ušesa šepeta: Strahopetec! Bojazljivec! To je bil gotovo satan. Zaradi hude jeze sem bil dvakrat tako močan in lahko bi bil nasprotnika pograbil za grlo, ga treščil ob tla in pohodil. Že sem slišal, kako mi tovariši navdušeno vzklikajo ob moji zmagi... O mati, ta borba s samim seboj je bila najhujša v mojem življenju!«

»No, in kaj si nato storil, sinko moj?« ga v skrbeh vpraša mati.

»Moj angel varuh je namesto mene premagal satana skušnjavca. Spomnil sem se na Jezusa pred Kajfom, sredi besnih sovražnikov, ki ga sramotijo in klofutajo, on pa je kljub temu krotak in usmiljen. Moral sem ga posnemati! Ponudil sem torej Korvinu roko in mu rekel: Naj ti Bog tako popolnoma odpusti, kakor ti odpuščam jaz! Naj te obilno blagoslovi! Glej, mati, ne pravim li po pravici, da je današnji dan zame dan sreče?«

Ko je poglavje prebral, se je Albin kar tresel, tako je bil ganjen, in se ozrl na Jožeta, ki ga je zgodba prav tako presunila.

»Ali ni res lepo? Pankracij je res šik tip! Zato sem tudi mamó prosil, naj mi da dve podobici svetega Pankracija, eno zame in eno zate. Na jo!«

»Hvala lepa! Pa tudi ti si šik tip!«

»Ne verjamem, pač pa hočem postati. Prav zares se ne bom več togotil.«

»Tudi takrat ne, če te bo Pavel Vozel dražil z Angležkom?«

»Tudi takrat ne. A ti mi boš moral pomagati! Veš, je že čas, da mislim na svojo bodočnost.«

»O? Kdo bi si mislil!« se mu smeje Jože. »Kaj pa misliš postati? Odvetnik, kakor tvoj oče?«

»Prav gotovo ne.«

»Zdravnik?« — »Tudi ne.«

»Inženir?« — »Še kaj.«

»Častnik?« — »Še manj. Saj ne boš uganil.«

»Mi pa rajši sam povej!«

»Če znaš molčati.«

»Še vprašaj!«

»Dobro, ti bom pa zaupal: mučenec postanem.«

(Dalje.)

Kongreganisti, ali so vaše vrste urejene?

Kongregacije v svetu

(Predaval na zborovanju v Stični
prof. dr. Fajdiga.)

Iz povedanega je jasno, da kongregacija je in hoče biti povsod elitna organizacija za versko življenje, in se vedno bolj poudarja, da v kongregacijah ne sme biti površnosti, ne mase, ki bi ne hotela izpolnjevati strožjih obveznosti od drugih, da je treba zelo paziti pri izbihi, imeti prej dolge pouke in vaje, posebno paziti na to, da bo odbor dobro izbran in da se odborniki in voditelji morajo pogosto sestajati na tako imenovanih »voditeljskih tečajih«, ki so po svojem obsegu in številnosti ter stanovski razdeljenosti blagoslovljena novost kongregacijskega gibanja. Holandija je na primer izredno stroga pri sprejemanju novih članov, zato pa je tudi doživela, da tekem zadnjih šestih let, odkar je uvedla posebno strogo ravnanje, ni odpadel prav za prav nihče in da jih 80% vzorno vrši svoje kongregacijske dolžnosti. — V Braziliji se mora pismeno opravičiti, kdor izostane od sestanka.

Poleg te prve dolžnosti, ki naj jo kongregacija izvrši na vsakem kongreganistu, da ga namreč napolni s pravim evharističnim in marijanskim življenjem in tako posveti, kar je od vsega važnega najvažnejše in nikoli nadomestljivo in edino, kar daje kongregaciji prvenstvo v nekem smislu tudi pred Katoliško akcijo, moram takoj omeniti, da zaradi tega posvečevanja in iz njega izvirajoče kongregacija dela in mora delati še druge reči, ki pa so s prvo v najtesnejši zvezi. Pri vseh, posebno pa pri dijaških kongregacijah moramo omeniti poglobljeni študij vseh verskih in nravnih resnic in z njimi v zvezi vseh aktualnih vprašanj življenja, ki jih obdaja. Zato najdemo pri vseh kongregacijah za tiste, ki so ali hočejo postati izobraženi, dobro delujoče apologetične in znanstvene krožke. Tam pridejo na vrsto važna vprašanja iz bogoznanstva, ki jih mora poznati vsak kongreganist toliko bolj, ker so prav ta vprašanja danes vir tolikih napadov od strani različnih sovražnikov. Kongregacija v Villa Deorta v Buenos Airesu se je še posebej zavzela za Marijine odlike. V teh krožkih pa ne predavajo le strokovnjaki in duhovni voditelji, dijaki sami se poglobljajo v posamezna vprašanja in jih potem podajajo v kratkih referatih, v nekaterih kongregacijah so uvedeni celo neke vrste izpiti in diplome iz verskega znanja. Posebno vzoren je Zagreb, ki ima za geslo: in pietate litterisque. Pri tem jim posebno služijo kongregacijske knjižnice, ki tudi zelo napredujejo in je n. pr. na

Poljskem samo za dijake kongreganiste sedaj kakih 200 knjižnic s 40.106 knjigami. Za zgled, kako knjižnice rastejo, nam je lahko kongregacija v Montevideu, ki je imela pred 30 leti 50 knjig, danes pa jih ima že 7000. Poleg knjižnic pa ciljem kongregacije zelo služijo tudi kongregacijski listi, ki jih samo v rimsko centralo kongregacij prihaja 125 in imajo nekateri tudi do 100.000 naročnikov. P. Mariaux, ki je prepotoval kongregacijske dežele, je prav te akcije kongregacijskega tiska zelo vesel, le to želi, da bi se nikjer taki listi preveč ne drobili ali pa delali drug drugemu napoto. Gotovo pa so kongregacijski listi lahko velika vaja in pobuda za lastno pisateljsko in znanstveno delovanje kongreganistov, ki se morajo povsod pokazati kot pristaši znanstvenega napredka in se morajo truditi, da dosežejo tudi višja znanstvena mesta, da se bodo mogli, kot akademska kongregacija v Bologni, postaviti že v vrsto vseučiliških profesorjev in samostojnih znanstvenikov, ki so izšli iz kongregacijskih vrst, in pa da bodo kot globoko izobraženi in zmožni mogli zasesti važna javna mesta in tam vršiti svoj apostolat naprej. To je primer v Braziliji. Tam je potoval japonski admiral Yamamoto, ki je tudi sam kongreganist in je na vprašanje, kaj je nanj v Braziliji najbolj napravilo vtis, odgovoril, da dejstvo, da je toliko odličnih katoličanov v važnih javnih službah in pa izredni razmah kongregacijskega gibanja. (Dalje.)

Poročila z bojišč

(Po »Životu«)

Poljska. Dosedanja Poljska je imela 52,5 milijonov prebivalcev, od teh 75% katoličanov. Po konkordatu iz l. 1925. je bila razdeljena v 5 cerkvenih provincij. Primas Poljske je nam dobro znani kardinal dr. Avgust Hlond. Po vsej Poljski je v zadnjih letih lepo cvetelo versko življenje. Srednješolska mladina je bila organizirana v kongregacijah ter je vneto sodelovala v Katoliški akciji. Po jesenskih žalostnih dogodkih so prišli dnevi trpljenja in preganjanja nad katoličane v vzhodnih delih nekdanje Poljske; ponekod pa morijo in preganjajo posebno katoličane v zapadnih delih Poljske.

»Maasbode«, Rotterdam. O Poljski, ki prišla pod oblast Nemčije in Sovjetske Rusije, bomo v bodoče zelo malo slišali. Ta molk pa bo tem strašnejši, ker nam bo jasno govoril, kako poskušajo sovražniki krščanstva odtrgati katoliški narod od Kristusa. V zapadnih delih bo novo poganstvo izvajalo protikatoliško propa-

gando, na vzhodu pa bodo boljševiki rušili in uničevali vso tisočletno krščansko kulturo.

Pod sovjetsko zvezdo. Po končni razdelitvi Poljske je prišlo skoraj 9 milijonov katoličanov pod boljševiško oblast, med njimi so tudi katoličani bizantinskoslovanskega obreda. »Tempté présent« poroča, da so boljševiki umorili sivolasega in ohromelega metropolita Septickega, ki je po svoji gorečnosti bil znan posebno med slovanskimi narodi.

Ukrajina joka. Povojna Ukrajina, ki je z drugimi pokrajinami obsegala poljsko državo, je v cerkvenem oziru obsegala provincijo Halič z nadškofijo Lwow in škofijama Přemysl in Stanislawow. V Rimu imajo Ukrajinci svoj kolegij sv. Jozafata. V vseh škofijah pa so imeli semenišča za vzgojo duhovskega naraščaja. Pred sovjeti so mnogi bežali v Romunijo in Madžarsko, druge pa so boljševiki začeli pobijati.

Kijev. Na sestanku brezbožnikov so postavili za mestnega voditelja brezbožnikov tovariša Muharšika, ki je v svojem govoru poudaril: Nemški novi pogani pod znamenjem kljukastega križa vodijo enako borbo proti Cerkvi kakor borbeni brezbožniki pod znak srpa in kladiva.

Križev pot čeških duhovnikov. Koncem avgusta je bilo 40 katoliških duhovnikov zaprtih. Preveliko ogorčenje po svetu je povzročilo, da so jih nekaj izpustili iz zaporov. Med drugimi je bil rešen iz hude ječe nam dobro znani olomuški kanonik msgr. Fr. Jemelka.

N o v e k n j i g e

Vilko Fajdiga, Božji otroci. Ljubljana 1940, str. 128, cena nevez. 16 din.

Med knjigami za duhovno obnovo nam je tale izredno dobrodošla. Odkriva nam osrednji biser vsega krščanskega življenja, ki je v milosti in zato otroštvu božjem. Pisatelj na tem temelju gradi pred nami stavbo notranjega življenja: točno označi, kakšno vlogo ima v tem življenju Jezus, Marija, Cerkev, Evharistija in duhovnik. Božje življenje, ki se pretaka v človeku in vse kristjane dela za brate in sestre v Kristusu, doživlja često v nas usodo izgubljenega otroka, ki pa se more in mora vrniti k Očetu. Tudi za vrnitev k Očetu bi bila ta knjižica rada kažipot in tolažba.

Vesel božič in mnogo blagoslova v novem letu želita vsem prijateljem „Nашe zvezde“ uredništvo in uprava!

»Nашa Zvezda« izhaja dvakrat v mesecu. Cena za dijake 10 din, za druge 15 din letno. Izdajatelj in odgovorni urednik dr. Tomaž Klinar. Uprava: Streliška ulica št. 12/II. Uredništvo: Costova 7, Ljubljana. Tiska Jugoslov. tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Knjiga je pisana predvsem za izobražene stanovce. Naj bi dobrodošla tudi dijaštvu za tako potrebno duhovno obnovo. Za marsikateri dvom bo v tej knjigi sodbni človek našel odgovor in z njim notranji mir. — Knjigo, ki je lepo opremljena, zelo topla priporočamo. Dobi se v knjigarnah. —o

Z a s m e h

Pravična razdelitev. »Janezek, pri vas doma vas je šest otrok!«

»Da, gospod učitelj.«

»Recimo, da ima mama 15 jabolk in vam jih hoče razdeliti. Kaj bo naredila?«

»Čežano.«

Sramežljivost. »Vi prosjačite, pa ste pijani kot sod!«

»Veste gospa, če sem trezen, me je sram prosjačiti.«

Teško razumljivo. »Po smrti Ludovika Pobožnega je visela država Karla Velikega na enem samem lasu in ta las je bil Karel Plešasti.«

Gorje premagancu. Dva kmečka fanta prideta v muzej in obstaneta pred kipom rimskega gladiatorja. Kipu je manjkala ena roka, ena noga, čelada je bila ubita in obraz na več krajih poškodovan. Na podstavku je bilo zapisano: Zmagovalec. »Prmej,« pravi France, »kakšen je bil šele tisti, ki je bil tepen, če je že zmagovalec tak!«

Urednikova listnica

K—č, Ljubljana: Nekoliko preveč sentimentalno. Rabimo bolj živahne stvari. Ne zamerite in pošljite še.

O. F., Ljubljana: Obema sestavkoma se pozna, da nista doživljena. Možnost razvoja imaš. Mnogo beri in piši, s tem si boš ugledil slog in misel.

Četrtošolec, Lj.: »V odmoru« zaenkrat še ni, vendar ne obupaj. Zapomni si: vsak sestavek mora imeti neko idejo, za »Zvezdo« še celo. — Piši.

Opombe uprave

Kakor vidite, ne štedimo z izdatki za list. Obsežen je in pester. Od naročnikov pričakujemo le to, da nam plačajo čimprej vso naročnino.

Prihodnja številka »Nашe zvezde« bo izšla 20. januarja 1940.

Opozorjamo, da je še v zalogi posebna priloga »Nашe zvezde«. Dobite jo po 1 din.